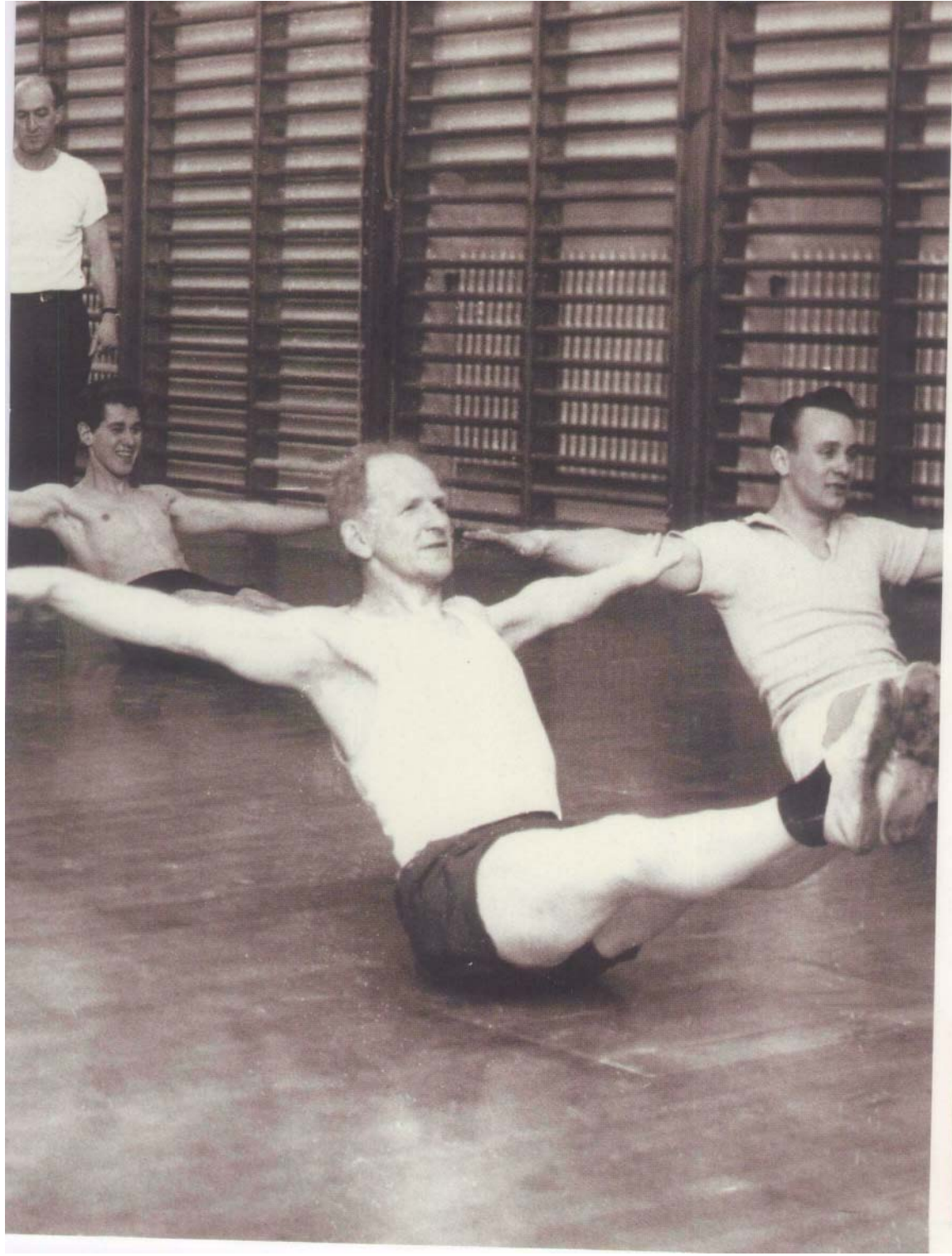

Arbejderbevægelsens
Bibliotek og
Arkiv
Årsskrift 1996

aba

Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv

Årsskrift 1996

ABA 1997

Indhold

ABA i 1996. Ved Henning Grelle /	3
Nu er »Stauning« oppe og kører... Ved Marianne Bagge Hansen og Hans Uwe Petersen /	12
Journalisternes vagtparade - om politikens forsvindingsnummer. Af Niels Finn Christiansen /	15
Udfordring og omstilling. Af Gerd Callesen /	21
ABA og DDR. Af Flemming Michaelsen /	27
DKP's filmarkiv. Af Stine Korst /	33
BOPA'vender tilbage'... Af Torsten Lange /	36
Wanted - dead or alive. Af Ole Arent /	42
Specialeopgaver i ABA - en koncentration af viden. Af Gitte Lunde Johansen /	43
Jubilæumsskrifter 1995-96. Ved Dorte Ellesøe Hansen /	45
Afleveringer til ABA i 1996. Ved Dorte Ellesøe Hansen, Anette Eklund Hansen og Karen Kræmer /	50
Oplysende billeder. Af Karen Kræmer /	56
Medarbejdernes aktiviteter /	58

Copyright © ABA 1997
Nørrebrogade 66 D, 2200 København N.
Tlf.: 35361522. Fax: 35363222.
e-mail: aba@net.dialog.dk
Redaktion: Gerd Callesen og Kirsten Dahl
Billedredaktion: Karen Kræmer
Oplag: 5000
Sats og produktion: Erik Justesen
ISSN 0900-2723

Omslagsbillede: Arbejdere på B&W der dyrker efter-fyratens-gymnastik i 1964. (Se også side 7) (ABA)

ABA i 1996

Året 1996 har været et afgørende år for ABA. I foråret fik ABA en bevilling fra LO til at gennemføre en væsentlig del af den informationsstrategi der tidligere har været diskuteret i bestyrelsen, nemlig projektet 'Fælles bibliotekssystem for LO og tilsluttede organisationer'. Dette projekt vil i løbet af de kommende år bringe AB As bibliotek op i superligaen af biblioteker, gøre bibliotekets samlinger mere synlige og revolutionere udlånssystemet.

I efteråret skete en udvidelse af ABAs lagerkapacitet, idet ABA forlod sit hidtidige lager der deltes med Arbejdermuseet, og flyttede ind i lokaler under biblioteket på 1. sal. Det ny lager på 600 m² giver ABA ekstra plads der rækker ind i det ny årtusinde. Hermed blev det muligt at skabe en mere logisk og rationel fordeling af samlingerne.

På det biblioteks- og arkivfaglige område kan der konstateres fremgang i interessen for benyttelsen af ABAs mange samlinger. Udlån af bøger og tidsskrifter, arkivalier, faner og plakater er steget, mens billedarkivets udlån holder fremgangen fra 1995.

ABA har også i 1996 som tidligere år markeret sig på forsknings- og formidlingsområdet. Det skete i forbindelse med A-pressens og Socialdemokratiets

125 års jubilæum, ved Fabrikarbejdernes Fagforenings 100 års jubilæum og med udgivelsen af en bog indeholdende en samling erindringer fra arbejdere i Jern- og metalindustrien.

Alt i alt viser 1996 en gunstig udvikling for ABAs aktiviteter. Flere tiltag og projekter rækker ind i de kommende år. Det økonomiske fundament for denne udvikling skyldes først og fremmest en positiv holdning i LO og en medvirken herfra til at sikre ABAs virksomhed en plads som led i arbejderbevægelsens mediestrategi. Der er også grund til at takke medarbejderne for en aktiv medvirken og forståelse for de mange projekter og investeringer der altid giver mange former for følgevirkninger og konstant bringer forstyrrelse i det daglige arbejde og i fastlagte rutiner. Der tæres hårdt på medarbejderressourcerne, men intet tyder på at presset vil blive mindre fremover.

Det fælles bibliotekssystem

I foråret afsluttedes forhandlingerne med LO om et bibliotekssystem. LO gav en bevilling over 3½ år til gennemførelse af et fælles bibliotekssystem for ABA, LO og tilsluttede organisationer. Bevillingen

består af et beløb til en engangsinvestering og et tilskud til projektet for kalenderårene 1997, 1998 og 1999.

Engangsinvesteringen omfatter midler til

- køb af biblioteksprogrammet Aleph
- nyt udlånssystem
- retrokonvertering af ABAs kortkatalog, dvs. en overførsel af kartotekskort til elektroniske poster
- fornyelse af og nyanskaffelser til ABAs lokale netværk.

Det løbende tilskud skal finansiere såvel afgifter og service som de nødvendige projektmedarbejdere.

I øvrigt henvises til den følgende artikel »Nu er »Stauning« oppe og kører...« af Marianne Bagge Hansen og Hans Uwe Petersen.

Den biblioteks- og arkivfaglige virksomhed

Biblioteksprojektet er økonomisk set ikke en del af ABAs almindelige drift, men det har naturligvis konsekvenser for det daglige arbejde i biblioteket og perspektiver for alle servicemedarbejdere i ABA. Alle skal igennem kurser og oplæring kunne betjene systemet, da informationssøgning, bortset fra enkelte samlinger, vil foregå elektronisk.

I september påbegyndtes den indledende fase af udlånssystemet. Selve skranken er tilpasset med et nyt modul med henblik på at give bedre arbejdsmuligheder med det elektroniske udlånssystem. Der er anskaffet ny skabsplads til afleverede og bestilte materialer. Det betyder at skranken kan fremtræde

mere velordnet på trods af de nye opgaver. Samlet set fremtræder indgang og skrankeområde mere lys og venlig og er mere funktionel for brugere og personale.

Sidste år gik vi tæt på udlånstallene og argumenterede for at udlånstal ikke gav et retvisende billede af en servicevirksomhed. Vi har i mange år vidst at især telefoniske henvendelser optog en stor del af det daglige arbejde. Et almindeligt udlån kunne i nogle tilfælde klares på få minutter, mens en telefonhenvendelse kunne medføre timers arbejde. Naturligvis kunne en telefonhenvendelse udløse et lån der ville vise sig i udlånstallet, men ofte har det ikke været tilfældet.

Pr. 1. januar 1996 gennemførtes et internt statistikforsøg. Hver medarbejder fik et månedsskema der skulle udfyldes ved faglige forespørgsler. Det skulle samtidig noteres om medarbejderen anvendte samlingerne til at besvare spørgsmålet. Forsøget gav følgende tal:

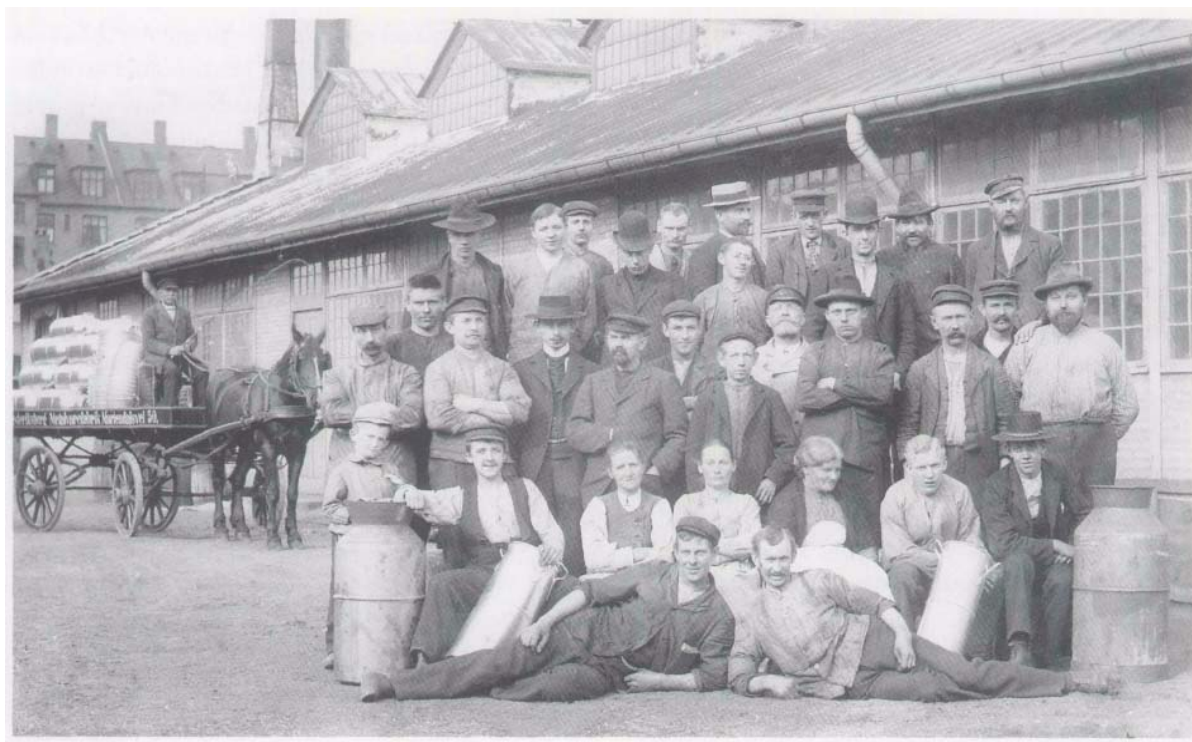
- Skriftlige henvendelser = 63
- Telefoniske henvendelser = 1203

Ovenstående førte til medarbejdernes brug af

- Arkivalier: 589
- Bøger: 610
- Tidsskrift/avis: 293
- Andet: 182

Af anden statistik kan nævnes at i 1996 har 1360 personer indskrevet sig i besøgsprotokollen i skranken. Dette tal omfatter ikke besøgende i Billedarkivet hvor antallet er 256 personer.

Som understreget i beretningen fra sidste år er ABAs udlån mangfoldigt. Biblioteket som admini-

Billedet af blikvarearbejdere på Frederiksberg Metalvarefabrik er brugt i den nyudkomne bog »På fabrik i København. Fabrikarbejdernes Forbunds 100 års jubilæum«. Det er et af de mange billeder som ABA har modtaget i den anledning af Fabrik- og Industrigruppen i SiD. (ABA)

strerer fane-, plakat- og skiltesamling, har i samarbejde med arkivet stået for en række lån og service til udstillinger mv. Heraf kan nævnes

- Porten til Europa - Rigsarkivet og Tøjhusmuseet
- Under demokratiets vinger - Københavns By-museum
- Arbejde i Europa - Arbejdermuseet
- Heraldik, fra korstog til IC3-tog - Anneberg Samlingerne
- Frihed, Lighed, Broderskab - Københavns By-

museum

- Fra Socialisten til Det Fri Aktuelt - Grafisk Museum, Odense
- Genoptryk af plakater samt Socialdemokratiets Jubilæumsudstilling ved 125-året
- Spillefilmen »Det store Flip«.

Arkivet har som vanligt modtaget store samlinger fra LO, Socialdemokratiet, DsU, DUI-Leg og Virke, SF og VS. En særlig indsats er gjort over for

B&W da lukningen var en kendsgerning. ABA har sikret sig Fællesklubbens arkivalier hvoraf en stor del tidligere var givet til ABA. Dertil kommer en lang række klubbers materialer og faner. ABA har desuden sikret sig Sømændenes Forbunds arkiv, Dansk Funktionærforbunds arkiv og CO-Metals arkiv. Aftalerne er på plads, men afleveringerne finder først sted i 1997. Vi regner også med at sikre os Træindustriforbundets og Snedker-Tømrernes arkiver da en sammenslutning af disse er en kendsgerning.

Arbejdet med arkivets database »Abase« går langsomt frem, men nærmer sig afslutningen. Det har naturligvis haft betydning at ABA fik mere moderne apparatur i forbindelse med biblioteksprojektet. Arkivbasen for registrering af private personarkiver er færdig, mens organisationsbasen endnu mangler det sidste. Arbejdet med basen er omfattende og kræver en lang diskussion om definitioner og principper. Arkivalier er en meget uens masse, og der kræves stor præcision såfremt man ønsker at få et velfungerende og brugbart resultat ud af anstrengelserne.

Arkivdatabasen er foreløbig intern og et redskab for registrering og bedre søgemuligheder. ABA følger fortsat nøje med i udviklingen af en national arkivdatabase.

Udformningen af retningslinjer til en kassationspolitik lader endnu vente på sig. Diskussionerne i efteråret 1995 og i begyndelsen af 1996 har dog ikke været forgæves. Der er fremstillet interne papirer, og hos medarbejderne eksisterer der nogenlunde enighed, men spørgsmålet er hvor faste rammer en kassationspolitik skal have. Arkivalier vil altid være forskellige og blive bedømt forskelligt. Begrebet 'historisk værdi' er et flydende begreb. Det er imid-

lertid også en kendsgerning at såfremt der ikke kasseres, vil ABA have alvorlige pladsproblemer inden for få år og dermed løbe ind i stadige krav om midler til mere plads. ABA er en institution der vokser, men det skal ske i et rimeligt tempo og med krav til kvalitet i samlingerne.

For at tage brodden af begyndende pladsproblemer er der opført et nyt kompaktanlæg i arkivets østfløj (bag foredragssalen). Sammen med en omstrukturering af samlingerne i forbindelse med det ny lager har arkivet fået nye udvidelsesmuligheder.

Det ny lager

ABA påbegyndte indflytning i det ny lager i juli måned. Alle reoler fra det gamle lager skulle tages ned og stilles op på ny, og flyttekasser på paller skulle køres til det ny lager. Til flytning og opstilling af reoler blev der ansat ekstraordinær arbejdskraft, men medarbejderne i bibliotek og arkiv tog endnu en gang en stor del af slæbet.

Forskning og formidling

Udfordring og omstilling.

Bidrag til Socialdemokratiets historie 1971-1996

Bogen udkom til Socialdemokratiets kongres i Ålborg i september. Forud blev den genstand for en blandet modtagelse i pressen. Flere fandt den fremragende, andre kritiserede den ud fra forskellige forhold, og enkelte formiddagsblade var direkte nedrakkende. Det er imidlertid bemærkelsesværdigt at flere kritiserede bogen ud fra nogle præmisser som redaktionen i sit forord klart havde givet udtryk for

ikke kunne opfyldes. Flere af kritikerne ville med andre ord have noget andet end det produkt de nu fik. Det er såmænd i orden, men det betyder at det har været småt med egentlig kvalificeret kritik af indholdet.

Vi ønskede at give nogle bidrag til partiets udvikling i de 25 år og forsyne disse bidrag med en

længere artikel der opridsede de forskellige begivenheder i perioden. Vi havde gerne set en helhedsfremstilling skrevet af en eller et par personer, men det var der ikke tidsmæssig mulighed for. Man må dertil huske på at ABA først sent kunne sætte forfatterne i gang. Det økonomiske grundlag skulle først være i orden.

Billedet på omslaget og dette billede viser arbejdere på B&W der dyrker efter-fyrftens-gymnastik i 1964. I værftets idrætsklub - med mere end 200 medlemmer - dyrkede man foruden gymnastik inden- og udendørsfodbold, håndbold, skydning, roning og atletik. En stærkt medvirkende årsag til idrætsudøvernes udholdenhed var chancen for at komme med på holdet på en af Dansk Arbejder Idræts sportsture til udlandet. (ABA)

Vi havde også gerne set en mere ligelig fordeling af skrivende historikere og politikere. Kendsgerningen er imidlertid at der blev gjort et kæmpearbejde for at overtale sidstnævnte gruppe til at medvirke, men uden resultat. Det kan skyldes flere årsager, men der er næppe tvivl om at flere sagde nej på baggrund af de mange debatoplæg om linjen i partiet.

Set på baggrund af dette efterårs mange bøger om interne forhold i partiet må det stå klart at det ville have været halsløs gerning at tro at partiets ledende politikere - forhenværende og nuværende - skulle kunne overtales til at skrive historien.

Redaktionen er glad for kritik fordi det er en af måderne at lære at gøre det bedre på en anden gang. Desværre har meget af kritikken gået på enkelte forfattere i kraft af deres politiske position. F.eks. burde vi ikke have valgt en forfatter med en EU-kritisk holdning osv. Redaktionen havde naturligvis ikke accepteret hverken et rent modstander- eller et rent tilhængerindlæg, men det viser at det er nemmere for anmelderne at mistænkeliggøre personen end at forholde sig kritisk til selve indholdet.

Redaktionen står ved resultatet og finder det brugbart og lødigt. Der var indlæg som vi gerne ville have haft, men som vi ikke kunne få. Gerd Callesen gjorde et stort arbejde, og Kirsten Dahl stod for det enorme tekstarbejde der altid er når tolv forfattere skrivesmåder og tegnsætning skal forenes til gennemgående hovedprincipper. I dette årsskrift bringer vi et mere uddybende svar samtidig med at vi lægger op til en debat om den mere journalistiske behandling af Socialdemokratiets historie som den er kommet til udtryk i efterårets udgivelser.

CD-Rom om Socialdemokratiets (og A-Pressens) historie

I begyndelsen af året besluttede Socialdemokratiet i samarbejde med A-pressen at udgive en CD-Rom. Henning Grelle stod for udkast til indhold og struktur, og sammen med en række unge studerende blev der skrevet en lang række tekster. ABA har også stået for billedmaterialet. CD-Rommen skulle oprindeligt have været færdig til partikongressen, men den er endnu ikke udkommet.

A-Pressens Historie

I forbindelse med 125 års dagen for udgivelsen af det første nummer af Socialisten udsendte Det Fri Aktuelt en større jubilæumsavis. Heri har Henning Grelle skrevet en omfattende gennemgang af avisens historie fra 1871 til 1983. Jubilæumsavisen blev uddelt gratis på A-Pressens jubilæumsudstilling på Grafisk Museum i Odense fra september til november. Som et kuriosum kan nævnes at alt illustrativt materiale i Jubilæumsavisen stammer fra ABAs samlinger - dog bortset fra hvad bladets tegnere har præsteret. Jubilæumsavisen er fremstillet i 50.000 eksemplarer der efter sigende er blevet revet væk. Udstillingen kom i stand gennem ABA der formidlede kontakten til Grafisk Museum hvorefter den blev planlagt af Grafisk Museum, ABA og Det Fri Aktuelt's redaktion.

På Fabrik i København. Fabrikarbejdernes Forbunds 100 års jubilæum

Projektmedarbejder Inge Post har færdiggjort ovennævnte bog som udkommer i januar 1997 i anledning af fagforeningens 100 års jubilæum.

Dette fællesnordiske forskningsprojekt har siden dets start i 1994 været knyttet til ABA som har været vært for projektets sekretariat. Hans Uwe Petersen har deltaget som forfatter og medlem af projektledelsen, mens Torsten Lange har været projektsek-

retær. Projektet der har samlet 20 forskere fra fem lande, er afsluttet med udgangen af 1996 med udgivelsen af en større tysksproget antologi. Enkelte bidrag herfra forventes dog udgivet på dansk i SFAHs tidsskrift Arbejderhistorie i løbet af 1997.

Ud over ovennævnte har ABAs medarbejdere skrevet artikler og holdt foredrag. En oversigt over disse aktiviteter findes bagerst i årsskriftet.

Fremtidig virksomhed

LOs 100 års jubilæum 3. januar 1998

Forberedelserne til LOs jubilæum har været en vigtig del af virksomheden i 1996. Af speciel interesse for ABA er følgende projekter

- TV-projekt, der produceres af firmaet Gekko

Der skal fremstilles 8 tv-udsendelser om arbejderbevægelsens historie. Hver udsendelse vil have et emne, f.eks. Kooperationen, arbejderkultur osv. ABA har fra starten af projektet været tilknyttet med råd og vejledning, og bibliotek, billedarkiv og arkiv har været flittigt besøgt af projektets medarbejdere i 1996. Dette arbejde vil fortsætte i 1997 indtil serien er færdig. ABA har i forbindelse med projektet investeret i en reovering af sit film- og klippebord.

- CD-Rom-projektet

CD-rom-projektet er igangsat for nylig. Der er ansat en projektleder. Henning Grelle er indtrådt i en LO-styregruppe der skal følge og give inspiration til projektet. I ABA vil vi give samme service til dette projekt som ved filmprojektet. ABA varetager administration af projektet på vegne af LO.

- Arbejdermuseets udstilling "1900"

Udstillingens hovedtemaer er formuleret, men skal diskuteres mere konkret i 1997. ABA vil, som det altid har været naturligt, indgå i et samarbejde med museet.

- LOs jubilæumsbog

Det er vedtaget at der skal udkomme et to-binds værk der dækker perioden 1850'erne til 1997. Det første bind der går op til ca. 1960, redigeres af Henning Tjørnehøj. Bd. 2 redigeres af Henning Grelle. Dette bind vil rumme en bred gennemgang af de politiske og faglige hovedlinjer ved Anette Eklund Hansen og Henning Grelle, samt indeholde bidrag der belyser en række emner som strukturen, arbejdsmiljø, A-kasseudvikling, uddannelse m.m., i alt ca. 15 bidrag.

Billedredaktør er ABAs Karen Kræmer. Kirsten Dahl vil stå for intern korrektur og manuskriptbehandling. ABA står tillige for bilag og registre. ABA har ansøgt og modtaget midler til at varetage denne opgave. Det har allerede medført frikøb af medarbejdere og ansættelse af vikarer. Året 1997 vil imidlertid fortsat blive domineret af denne store opgave samt ovenfor nævnte. Vi kan også forudse at ikke mindst Billedarkivet vil blive pålagt yderligere opgaver. Det drejer sig om kataloget til musikforestillingen Pelle Erobreren II samt illustrationer til fagblade mv. som skal være med til at fejre 100 års jubilæet.

ABAs medarbejdere 1996

Forretningsfører Henning Grelle
Afdelingsleder Gerd Callesen
Afdelingsleder Anette Eklund Hansen

Arkivet

Bibliotekar Hannah Linden Arkivar
Jens Erik Kofoed Pedersen
Projektmedarbejder Torsten Lange
Arkivassistent Per Askbo
Projektmedarbejder Karin Sandvad

Billedarkivet

Arkivar Karen Kræmer
Assistent Marion Bradtberg
Assistent Viveka Ingelf

Biblioteket

Bibliotekar Dorte Ellesøe Hansen
Bibliotekar Gitte Lunde Johansen
Bibliotekar Bjarne Avlund Frandsen
Assistent Ole Arent

Skranken
Assistent Eva Nancke

Administrationen

Assistent Kirsten Dahl
Assistent Tine Marstrand

Biblioteksprojektet

Projektleder Hans Uwe Petersen
Bibliotekar Marianne Bagge Hansen
Bibliotekar Freddie Nielsen

Erindringsprojekt

Projektmedarbejder Inge Marott Post

Studertermedhjælpere

Kasper Sandvad Louise
Fluger Callesen Mia
Münster-Swendsen Thomas
Nancke

Statistik

Fredag den 13. september tog ABA for første gang biblioteksprogrammets udlånsmodul i brug og stoppede dermed den gamle notering på sedler til hjemlån af bøger, pjecer, plakater og museumsgenstande.

Da vi til gengæld endnu ikke havde taget statistikdelen af biblioteksprogrammet i brug, måtte konsekvensen heraf blive at det ikke var muligt at føre al statistik for netop disse materialetypers vedkommende korrekt.

De med * markerede tal i årets statistik mangler således opgørelser af lidt over tre måneders hjemlån. Disse oplysninger vil dog straks blive tilgængelige den dag vi begynder at benytte os af statistikmodulets muligheder.

Hjemlån af bøger og tidsskrifter var 3.374* bind hvoraf 372* blev udlånt gennem andre biblioteker. Derudover blev der foretaget 2.468* fornyelser af lån.

Til ABAs læsesal ekspederedes 3.770 bind og 4.896 arkivenheder, og til andre bibliotekers læsesale blev sendt 728 arkivenheder.

Endelig udlåntes 9.597* billeder, plakater og andre genstande til illustrationsbrug.

Henning Grelle

Nu er »Stauning« oppe og kører... Status for projektet Fælles bibliotekssystem for LO og tilsluttede organisationer

Ved Marianne Bagge Hansen og Hans Uwe Petersen

Som et led i bestræbelserne på at gøre adgangen til ABAs samlinger både inden og uden for arbejderbevægelsen lettere kom ønsket om et mere tidssvarende bibliotekssystem højt oppe på ønskesedlen. Efter drøftelser i ABAs bestyrelse og ikke mindst takket være LOs opbakning blev denne modernisering af ABAs bibliotek indledt i foråret 1996. Sigtet med denne fornyelse går dog langt ud over ABAs eget bibliotekssystem. Målsætningen for projektet er etableringen af et fælles bibliotekssystem for LO og tilsluttede organisationer. Dermed lægges der imidlertid ingenlunde op til en centraliseret løsning. Det er et grundlæggende princip for projektet, at

- ABA i samarbejde med LO sikrer de driftsmæssige forudsætninger for et velfungerende system
- ABA påtager sig det overordnede systemansvar for det fælles bibliotekssystem
- ABA får hovedansvaret for de biblioteksfaglige opgaver i forbindelse med systemet
- ABA varetager kontakten til leverandøren af bibliotekssystemet med hensyn til systemadministration, service og den fortsatte udvikling af systemet.

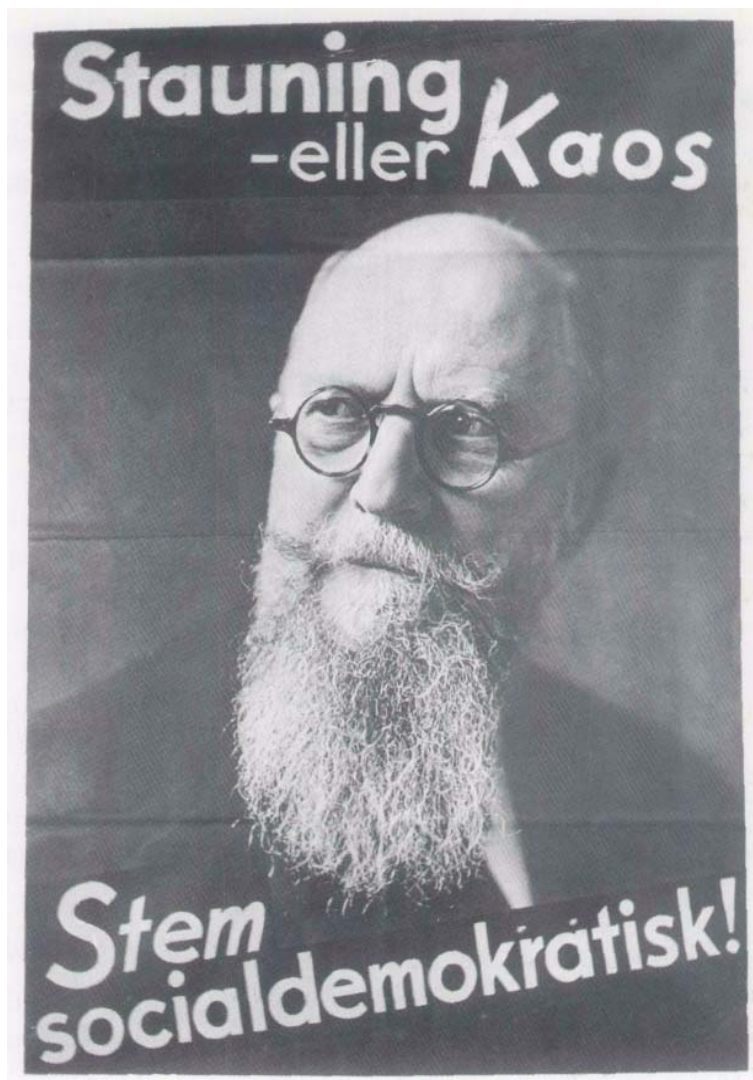
Sagt på en anden måde skal projektet sikre en teknisk og biblioteksfaglig infrastruktur som interesserede organisationer i arbejderbevægelsen kan tilslutte sig.

Med denne infrastruktur vil der være mulighed for et tættere alsidigt samarbejde mellem fagbevægelsens biblioteker. Hvordan dette samvirke udformes, vil det være op til de deltagende biblioteker at afgøre. Desuden vil der inden for fagbevægelsen blive direkte adgang til søgning i ABAs bogbestand, ligesom der i første halvdel af 1997 vil blive adgang hertil fra Internet.

Med udgangspunkt i målsætningen for projektet har det fra starten været besluttet at bibliotekerne i LO og Det Kooperative Fællesforbund skulle tilsluttes det fælles bibliotekssystem.

Det rent tekniske samarbejde mellem ABA og disse to biblioteker bygger på at hvert bibliotek har sin egen base, men at der er mulighed for at søge i hinandens bestand og genbruge hinandens poster. Derimod vil der ikke blive offentlig adgang til bibliotekerne i LO og Det Kooperative Fællesforbund. Det blev videre besluttet at benytte de samme MARC-felter og søgekoder hvilket gør det betyde-

»Stauning eller Kaos«, den velkendte plakat fra Folketingsvalget 22. oktober 1935, har internt været inspirationskilde til navngivning af ABAs store bibliotekssystem. (ABA)

ligt nemmere for både bibliotekarer og andre brugere at søge i de forskellige baser.

Denne model for og udformningen af det biblioteksfaglige samarbejde kan dog - under hensynta-

gen til forskellige ønsker og behov - sagtens tænkes at blive forskellig for andre biblioteker. Præmisserne for andre bibliotekers tilslutning til det fælles system vil som sagt være op til det enkelte biblioteks

Ikke kun for teknisk interesserede...

Specifikationer af maskinel og program

- Server: Sun UltraServer (167 MHz Ultra-SPARC-processor, 96 Mb RAM, 2x2,1Gb SCSI-2 harddisk, tape- og CD-rom-drev)
- Brugerprogrammet: ALEPH med en Windowsbaseret brugergrænseflade på PC'er og en WEB-adgang under benyttelse af Netscape Navigator eller Microsoft Explorer til søgemodulet
- som arbejdsplads skal som minimum anvendes en Pentium PC (100 MHz) med 16 Mb RAM og Windows 95 eller Windows 3.11 med 32-bit udvidelsen.

Tekniske forudsætninger for tilslutning til Stauning

- adgang til FFnet (Fagbevægelsens Fællesnet)
- en almindelig Internet-tilslutning giver kun adgang til Staunings WEB-server.

Økonomiske forudsætninger for en deltagelse i bibliotekssamarbejdet

- de deltagende biblioteker skal selv afholde udgifterne til det fornødne antal licenser samt til den heraf betingede årlige serviceafgift
- de enkelte biblioteker skal selv finansiere omkostningerne i forbindelse med kurser, opstart, konvertering af gamle poster o.l., ligesom der kan blive tale om betaling til leverandøren eller ABA hvis man har specielle ønsker med hensyn til tilkoblingen.

ønsker og blive fastlagt i dialog med ABA.

»Stauning«

Som bibliotekssystem faldt valget efter længerevarende forhandlinger med ICL på ALEPH der også anvendes på en række andre forsknings- og folkebiblioteker. Der er tale om et fuldt professionelt system med moduler til katalogisering, søgning, indkøb, import/eksport, tidsskriftstyring, udlånsadministration, fjernlån og en integreret Internet-server. Det vil dog også være op til det enkelte bibliotek at afgøre hvilke moduler man ønsker at benytte.

Selve biblioteksserveren der blev døbt »Stauning«, har været i drift siden maj 1996, og ABA har i løbet af året taget systemets forskellige moduler i brug, ligesom der er blevet gennemført en omfattende kursusvirksomhed.

Som en - om end vigtig - del af projektet bliver ABAs gamle kortkatalog i starten af 1997 overført til elektronisk form. Som resultat heraf vil hele ABAs bogbestand (ca. 72.000 bind) være tilgængelig via »Stauning«.

Nye biblioteker

Ud over bibliotekerne i LO og Det Kooperative Fællesforbund, vil også bibliotekerne i HK, FOA, LO-Skolen, Roskilde Højskole og Esbjerg Højskole i foråret 1997 blive tilsluttet det fælles system.

Journalisternes vagtparade - om politikens forsvindingsnummer

Af Niels Finn Christiansen

Den noget poppede overskrift til denne artikel er inspireret af en aldeles uvidenskabelig rapport om bogsalget ind under julen 1996. Ud over de sædvanlige topscorere fra og om kongehuset samt Uffe Ellemann-Jensens forsøg på at præsentere sig som international statsmand ser det ud til at tre bøger om Socialdemokratiets nyeste historie har været blandt favoritterne til en plads under juletræet. Det er Bettina Heltbergs *Hvor der handles* (Gyldendal), Lasse Ellegaards *I rosens favn. Krigen i Socialdemokratiet* (Centrum) og Erik Meier Carlsens *Konger uden land* (Aschehoug). Alle tre forfattere er kendt som overordentligt velskrivende og hver på deres felter særdeles informerede journalister hvis artikler i deres respektive blade læses med betydelig opmærksomhed.

Selv om de alle handler om Socialdemokratiet og navnlig stiller skarpt på formandsopgøret i 1992, så er de så forskellige som næsten tænkeligt. Bettina Heltberg præsenterer et til tider bevægende kærligt portræt af sin (tidligere) mand Svend Auken. Lasse Ellegaard har i blændende stil skrevet hvad der på det nærmeste ligner drejebogen til en kriminalhistorie hvor spændingen dirrer, selv om vi alle ken-

der slutningen. Erik Meier Carlsen har med lån fra forskellige af tidens fremmeste samfundsteoretikere — navnlig Anthony Giddens - søgt at pejle sig ind på de mere dybtgående forandringer i den (danske) politiske kultur. Hans medier er de tre 'konger uden land', Ritt Bjerregaard, Svend Auken og Uffe Ellemann-Jensen.

Bøgerne behandler således kriser på det personlige, det partimæssige og det politiske plan, og alle er nedslag i det der efterhånden i offentligheden er fastslået som en kendsgerning: Socialdemokratiet er i krise og har været det i de to seneste årtier.

Fælles for de tre bøger er den ekstreme fokusering på enkelte personer og deres positionering på den politiske scene. Hvorfor nu denne personfiksering?

Det korte svar er, hvis vi følger Erik Meier Carlsen, at den danske politiske kultur er (ved at gå) i opløsning. Det repræsentative demokrati som vi har kendt det gennem det 20. århundrede, er i hastigt opbrud. Partiet som den permanente hovedaktør i den politiske beslutningsproces er ved fuldstændig at skifte karakter. Indtil krisen satte ind i 1970'erne var de (fire gamle partier) forvaltere af let identificerba-

re interesser i de sociale klasser. Politikken blev til gennem partiernes formulering af disse interesser, gennem konflikter og forhandlinger, indtil de udmøntedes i det der har kendetegnet al dansk politik i dette århundrede, det parlamentariske kompromis.

Nu er partiet i stigende grad blevet backing-group for en frontfigur hvis væsentligste opgave er at profilere sig i medierne og frem for alt at undgå at dumme sig endsige gøre skandale. Det er Meier Carlsens tese at de ledende politikere er blevet ekstremt synlige, mens den virkelige politiks tilblivelse er blevet usynlig, forlagt til lukkede rum uden adgang for offentligheden - og for det store flertal af politikere. Hvor partier og deres politikere var velfærdsstatens arkitekter og 'helte', så er disse aktører siden 1970'erne ramt af afmagt over for de samfundsmæssige udfordringer, hvad enten de er internationale eller nationale. De politiske beslutningsprocesser er flyttet ind i »de professionelle spilleres lukkede rum« hvor topembedsmændene formulerer de politiske strategier i langt højere grad end politikerne. Vi er altså havnet i en paradoks situation hvor politikerne i Folketinget er blevet administratører af små enkeltsager, mens administratorene er blevet de basale politiske aktører. De egentlige opgør i dansk politik udspiller sig mellem forskellige dele af denne administrative-politiske elite. Alt imens lader befolkningen sig underholde af »bloddryppende politiske skandaler og personopgør.«

Befolkningen er »forandringsberedt«, mens partierne er blevet konservative. Undtagelsen er ifølge Carlsen partiet Venstre - hvis politik så også forekommer mig at være derefter: uden kerne, ud over stereotype bekendelser til individualisme og mar-

ked. Sideløbende hermed er der i befolkningen udviklet nye værdier og livsmønstre hvis primære mål er individuel selvrealisering. Det er holdninger og målsætninger som snildt kan indfries uden partier eller kollektivt engagement. Kun de politikere som erkender disse bevægelser i folket og som evner at skabe en direkte kontakt til vælgerne uden om de gamle (parti)kanaler, kan opnå et ægte demokratisk mandat. Sådanne politikere er Ritt Bjerregaard, Svend Auken og Uffe Ellemann-Jensen. De er til gengæld blevet 'konger uden land' fordi deres direkte vælgerstøtte og forbundethed til nye værdimønstre gør dem til en trussel mod det politiske system der er bygget op gennem den sidste snes år.

Når krisen ved overgangen til denne tredje fase i dansk politisk kultur efter så manges mening, også Meier Carlsens, særligt er blevet Socialdemokratiets krise, skyldes det partiets og hele arbejderbevægelsens intime forbundethed med den anden fase, velfærdsstatens opbygning og udfoldelse. Det store 'klassekompromis' fra 1950'erne og det følgende par årtier sikrede virkeliggørelsen af den socialdemokratiske vision om både økonomisk vækst og velfærd. Partiets tragedie er at det ikke eller for sent opdagede at den store samfundsmæssige vision fra 1980'erne og frem er den »samfundsökonomiske balance«.

Velfærdsstaten var designet til et relativt traditionelt industrisamfund med en stabil klassestruktur

*Mens sammenholdet stadig var intakt på alle fronter:
Bettina Heltberg danser med sin mand, partiformand for
Socialdemokratiet, Svend Auken. Året er 1987. (ABA)*

og, hvad der er vigtigt, den nationale stat som rammen om alle væsentlige beslutninger. Tilsigtet, men mest utilsigtet, er dette grundlag fuldstændig forandret, og navnlig må velfærdsprojektets fortsættelse forvises til en position der er underordnet balancevisionen. Denne er international og styres internationalt. Nationalstaten er ikke længere den centrale beslutningsramme, og de nationale politiske institutioner ikke længere suveræne. Balancepolitikken indhold er internationalt eller snarere overnationalt bestemt og et globalt vilkår. For Danmarks vedkommende kunne man for egen regning pege på ØMU'ens konvergenskrav som den konkrete udformning af disse balancevilkår, uanset om vi har taget det berømte forbehold over for den.

Konsekvensen af den udvikling som jeg her har skitseret med udgangspunkt i Meier Carlsens overvejelser, bliver at politik i gammeldags forstand bliver en umulighed. Kampen om godernes fordeling, om velfærd og rettigheder - klassekampen om man vil - er som så mange gange tidligere i historien afløst til fordel for en overordnet administration af økonomiske nødvendigheder. Problemet ved analyser af Meier Carlsens karakter er at den sociale, politiske og kulturelle virkelighed har en tilbøjelighed til at dementere dem. Først og fremmest fordi befolkningerne nægter at acceptere de højere logikker og gør sig ud til bens på de mest uventede tidspunkter. Hvem havde f.eks. forudsagt de to vidt forskellige typer folkelige oprørsbevægelser vi oplevede i årene omkring 1968 og 1973? Og lykkeligvis er der jo også fortsat politikere helt op til de allerhøjeste poster der afviser markedets og balancevisionens grummeste konsekvenser og insisterer på at lave politik.

Skal man finde en rationel kerne i Lasse Ellegaards krigskorrespondance fra de socialdemokratiske slagmarker i 1980'erne og 90'erne var det Svend Aukens ulykke at han netop ikke i tide fattede hvad der var ved at blive sat på dagsordenen af balancevisionens fortalere på hjemlig grund. Just Aukens stædige fastholden ved velfærdspolitikken og hans vilje til at formulere visioner der ikke kunne rummes inden for det der her i mangel af bedre er blevet døbt 'balancevisionen', førte til så fundamentale sammenstød at modsætningerne med ubønhørlig logik måtte løses gennem et opgør om tronen i Socialdemokratiet. Når al snak om personlig moral og troværdighed er skrællet bort, er det i denne brudflade vi finder årsagen til »krigen i Socialdemokratiet«.

Selv anskuer Lasse Ellegaard sagen ud fra en anden præmis idet han hævder at »velfærdssocialismens resultater er blevet selvfølgeligheder«. De er ikke længere socialdemokratiske, men almene sandheder. Omdrejningspunktet for den politiske kamp bliver derfor »uenighed om grader i forvaltning og justering af selvfølgelighederne« som det hedder i bogens forord. Det er ret stærkt skrevet om et årti hvor just velfærdssocialismen i udlandet og herhjemme for første gang blev genstand for massive liberalistiske angreb, og hvor der blev iværksat intense kampanjer for netop at problematisere Socialdemokratiets velfærdspolitik.

Anskuet som dramatisk fortælling er Lasse Ellegaards bog enormt vellykket. Hans kortlægning af person- og fraktionsalliancer, af større og mindre forræderier og svigt fører læseren ind i en labyrintisk verden af John Le Carré'ske dimensioner. Underholdende og ikke længere fra virkeligheden end

Med stor vælgeropbakning i n'ggen -fra Folketingsvalget i 1994 -placerede Ritt Bjerregaard sig i miljøkommissærstolen nede i Bruxelles. Her er hun dog på visit i København hvor hun sammen med J. Sanier besøger miljøagenturet på to-årsdagen for dets oprettelse, 3. november 1995. Den afstand fotografen har skabt mellem kommissionsformanden og kommissæren, er næsten symbolsk. Ritt Bjerregaards til dels kritiske dagbogsoptegnelser fra arbejdet i Europa-Parlamentet blev netop stærkt debatteret på dette tidspunkt. (Det Fri Aktuelt, fotograf Marianne Leth)

den kan genkendes. Hans kildegrundlag er ensidigt og forholdsvis let gennemskueligt og stedvis så tyndt at fremstillingen bliver vildledende. Forholdet mellem LO og Socialdemokratiet er således skildret alt for bastant ligesom der savnes mange nuancer i fremstillingen af LO's holdning til Europa-politikken.

Den største brist i Ellegaards bog er dog hans reduktion af politikken til ren personkamp og til et spørgsmål om (rigtig) positionering i et handlerum hvor magten er flydende. Politikken er blevet til teater hvor aktørene bevæger sig rundt på scenen uden overordnet instruktion, men manipuleret af periodisk fungerende hjælpeinstruktører. Dialogen er

kun magtens sprog, og alt hvad der i Socialdemokratiet i de forløbne 20 år er stridt med for at finde en vej ud af den samfundsmæssige og politisk-strategiske krise er forsvundet langt ud i kulisserne.

For så vidt er Lasse Ellegaards bog en ærlig sag. Han tager sin egen og mange andres tolkning af politikens reduktion til forvaltning og personkamp alvorligt og søger at give den mening, kød og blod. Problemet er at præmisserne for denne tolkning ikke anfægtes. Derved bliver bogen én lang selvbekræftelse af dens tvivlsomme udgangspunkt.

Politik som teater er også den første tanke der melder sig ved et blik ned over indholdsfortegnelsen i Bettina Heltbergs »Erindringsbilleder« fra et liv med Svend Auken. Et kapitel om Shakespeares Julius Cæsar lader da også formode på hvilket dramatisk niveau Bettina Heltberg anskuer processen frem til »kongemordet«. En henvisning til et Kafka'sk univers ville måske være mere dækkende. For Bettina Heltberg er et erklæret upolitisk menneske der har levet sammen med et udpræget »politisk dyr« og loyalt forsvaret dette menneske som hun faktisk ikke forstår. Det er en til tider hudløs beretning om hvorledes politikken koloniserer det private. Om politik der med et Fassbinder-udtryk »æder sjæle op«.

Bogen kredser hele tiden om sammenstød mellem værdi- og moralopfattelser i privatliv og politik. Bettina Heltberg nægter at acceptere dobbeltstandarder selv om hun godt ved at de findes i virkelighedens verden. I hvilken udstrækning kan man med anstændigheden i behold påkalde sig venskab og solidaritet som tilværelsens fundament og så bryde disse bånd under påkaldelse af en politisk nødvendighed. Det dilemma har socialdemokrater ikke mo-

nopol på, men det blev i Bettina Heltbergs verden pinagtigt nærværende under opgøret om formandsposten.

Hvor der handles er, som det fremgår, en eksplicit ensidig fremstilling af personmodsatningerne i arbejderbevægelsen. Den repræsenterer en personlig sandhedsværdi, og den er skrevet med en sådan nerve og i et så magtfuldt sprog at den blandt de tre her omtalte bøger er den der efterlader det stærkeste indtryk.

Uanset disse kvaliteter bidrager den med sin ekstreme personfiksering til at likvidere politikken i historien.

Men er politikken forsvundet? Eller kan de gode skribenter blot ikke få øje på den midt i al skandalesnak og personguf fordi de selv har accepteret den højere visdom i snakken om en 'balancevision'? For mig at se er der mere politik end nogensinde. Kampen om velfærdsstatens fremtid er og vil være gennemsyret af interessekampe. Offensiven mod dens kerneelementer er jo ikke opstået af en gudgivet nødvendighed, men lanceret af frejdige ideologer og repræsentanter for sociale grupper der aldrig har forliget sig med dens målsætning. Vi vil i de(t) kommende årti(er) stå over for en national og global fordelings- og miljøkamp som ikke kan løses af markedet eller ved at bøje sig for overmenneskelige lovmæssigheder.

Her ligger udfordringen for arbejderbevægelsen. For historikerne ligger der en opgave i at vise at samfundsforandringer skabes af levende målbevidste aktører. I glæden og ærgrelsen over de omtalte bøger kan vi finde trøst i at de ikke har overflødiggjort den historiske profession.

Udfordring og omstilling

Af Gerd Callesen

Til Socialdemokratiets 37. kongres i september 1996 udkom et omfangsrigt bind med *Bidrag til Socialdemokratiets historie 1971-1996* som undertitlen lyder. Den var dels en fortsættelse af de tidligere socialdemokratiske partihistorier, dels en ny måde at skrive denne historie på. Det er ikke banebrydende at få 14 forskellige personer til at skrive om et emne og samle disse bidrag i et bind, men det var noget nyt i forbindelse med Socialdemokratiets historie. Metoden var for det første affødt af de tidsmæssige begrænsninger og for det andet af den politiske situation.

De tidligere partihistorier var skrevet af 'gamle' socialdemokrater der havde indsigt i partiets politik og aktuelle udvikling som resultat af et mangeårigt medlemskab og i kraft af deres position i den socialdemokratiske arbejderbevægelse. Den mulighed var ikke til stede i 1994 da arbejdet med at skrive denne bog endelig blev sat i gang. Mere afgørende var den generelle situation partiet befandt sig i, netop den omstilling til nye forhold som er karakteristisk for perioden.

Bogens tilblivelse

Redaktionen valgte derfor en fremgangsmåde som skulle give mulighed for at indkredse Socialdemokratiets udvikling og dermed lægge op til en diskussion af partiets problemer. Dette lykkedes ikke på alle områder. Intentionen var at samle en forfattergruppe bestående af aktive socialdemokrater uden for de centrale beslutningstageres kreds og af uddannede historikere og samfundsvidenskabelige forskere. Slutresultatet blev dog at kun lidt over halvdelen af bidragyderne var aktive socialdemokrater, mens næsten samtlige havde en akademisk baggrund.

Denne gruppe mænd og kvinder fik mulighed for at analysere politikfelter af afgørende betydning for Socialdemokratiet og således skabe grundlag for den diskussion af partiets fremtidige udvikling som primært må føres i partiforeningerne. Disse bidrag skulle bindes sammen af en længere faktuel fremstilling af partiets udvikling i tiden 1971-1996. Det var både med hensyn til metoden og til forfatterkredsen en ny måde at skrive partiets historie på.

Med den tid som var til rådighed, var det ikke muligt at skrive en helhedsanalyse af partiet som det

er gjort i trebindsværket *En bygning vi rejser* fra 1954. Det er også spørgsmålet om det i den nuværende situation er ønskværdigt at skrive en entydig fremstilling fordi der ikke hersker nogen entydig opfattelse af grundlaget for partiets udvikling. For at nævne det enkleste spørgsmål: Er Socialdemokratiet fortsat et arbejderparti, en del af den socialdemokratiske arbejderbevægelse med det traditionelle ønske om et nyt samfund? Eller er Socialdemokratiet et parti hvis sociologiske grundlag er forskellige mellemlagsgrupper, og hvor den politiske målsætning ikke rækker ud over det bestående samfund? et parti der anerkender de eksisterende økonomiske strukturer og vil forbedre og tilpasse velfærdsstaten til de forhåndenværende økonomiske muligheder og skabe et samfund der stiller *den enkelte* bedre?

Det er diskussionen af disse spørgsmål der i de sidste to år - i bogens skrivefase - har præget den interne debat og har affødt en række oplæg der på forskellig vis har fremlagt forslag til partiets programudvikling. Det var i 1994 ikke til at forudse at diskussionen ville antage dette omfang og byde på så mange løsningsforslag. Men det var til at forudse at denne diskussion var nødvendig, og derfor anså redaktionen det for ønskværdigt at benytte denne mulighed for at få vurderinger af forskellige politiske temaer fra forskellige udgangspunkter. Det er klart at programdiskussionen tager udgangspunkt i teoretiske overvejelser, i analyser af samfundet og dets udviklingstendenser. Men de praktisk-politiske forhold er også en væsentlig forudsætning i udviklingen af et nyt program, og i kapitlerne undersøges derfor dels forskellige politikfelter, dels grundlæggende politisk-teoretiske områder. Det fremgår klart

at forfatterne trods delvis overensstemmende resultater ikke vurderer udviklingen ens, at de ikke er enige om forudsætningerne, med andre ord at de eller nogle af de i partiet eksisterende modsætninger også kommer til syne i de forskellige afsnit. Det er i den nuværende situation en styrke ved bogen.

Til trods for at 'bidragene' således kan indgå i den fortsatte diskussion, er der samtidig tale om historisk-videnskabelige undersøgelser. De er dermed også bidrag til en kommende historieskrivning om Socialdemokratiets udvikling i de forgangne 25 år. Som det påpeges i det redaktionelle forord, er en omfattende undersøgelse af partiets udvikling i de sidste 50 år en opgave som bør tages op. Ikke mindst derfor er alle bidragene forsynet med litteraturhenvisninger og med forskellige bilag som vil lette arbejdet med at finde nogle basale informationer.

Tiden fra 1971 til 1996 har været præget af meget store forandringer i og for den socialdemokratiske arbejderbevægelse - ikke kun i Danmark, men i hele Europa. Det er ofte blevet afvist at der skulle findes en international arbejderbevægelse, men udviklingen på (vest)europæisk plan udviser forbløffende store ligheder i dette kvarte århundrede. I skrivende stund ses det måske tydeligst i EU-landenes forsøg på at tilpasse sig forudsætningerne til ØMU'en hvor de borgerligt styrede lande alle tager udgangspunkt i en nedskæring af de sociale udgifter hvorved de vil komme til at forstærke den sociale

Billedet er fra jubilæumsbogen »Udfordring og omstilling«, og scenen er fra Socialdemokratiets Kongres i 1977 hvor LO-formand Thomas Nielsen og partiformand Anker Jørgensen svnger duet. (ABA)

krise. Men dette ensartede forsøg på nedskæring er kun et eksempel på at forudsætningerne for arbejderbevægelsens taktik og strategiske mål er internationale. Det er ikke det dårligste resultat af denne bog at der i 1996 er fremlagt vurderinger der præsenterer partiets udvikling i lyset af denne sammenhæng.

**Skriv og fortæl... om
dit liv og dit arbejde**

og vær med i den landsdækkende indsamling af erindringer.

Det er netop *din* hverdagshistorie der er vigtig at bevare for eftertiden.

Alle aldersgrupper kan deltage.

Folder og yderligere oplysninger om projektet fås ved henvendelse til

Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv
Kontaktperson: Inge Marott Post
Nørrebrogade 66D
2200 København N
Tlf.: 35 36 15 22 - Fax: 35 36 32 22

Venlig hilsen

Nationalmuseet - Arbejdermuseet
Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv

Bogens modtagelse

Modtagelsen af bogen i dagspressen var noget blandet. Naturligvis må det medgives at dagbladsjournalister ikke får tid nok til at læse en bog på 570 sider før de skal skrive om den. Men det er tydeligt at nogle har taget opgaven lettere end andre. Og at flere af journalisterne har benyttet sig af lejligheden til at hygge deres egne kartofler frem for at forholde sig til det foreliggende værk. De har så fortalt hvem der efter deres mening burde have skrevet bogen, og hvad bogen kunne have analyseret.

Det kan også gøres anderledes som det viser sig i Politikens anmeldelse. Og det er egentlig ret 'ukollegialt' af Kresten Schultz Jørgensen at han åbenbart har givet sig tid til at overveje hvad han skriver, og faktisk har forstået hvad der var intentionen.

At Ekstrabladets og Berlingske Tidendes skribenter er overfladiske i deres vurdering, ikke kan citere korrekt osv. er ikke så overraskende, men at Det Fri Aktuelt anmelder skriver mod bedre vidende når hun ønsker sig »en 'inside' kilde i stedet for lektor ved Aalborg Universitet Mogens Ove Madsen« til at skrive om partiets EU-politik, er forbløffende. Selvfølgelig ved hun at Mogens Ove Madsen er Socialdemokratiets l.-suppleant til Europa-Parlamentet og har en klar position i EU-politikken. Men det har vel været hende magtpåliggende at få anmeldelsen til at passe med sin naivt anti-akademiske holdning. Det er ærgerligt for den videre diskussion, noget som netop Det Fri Aktuelt må have interesse i at formidle, at hun har en så ringe viden om virkeligheden som hun giver udtryk for i denne omtale.

I Weekendavisen har Erik Meier Carlsen forsøgt

sig med en kritik der desværre falder noget selvmodsigende ud; han er mest irriteret over at flere af bidragene »holdningsmæssigt klart strider mod partiledelsens opfattelse uden at levere noget brugbart, politisk alternativ«, og viser dermed at han i hvert fald ikke har forstået hvad der er muligt: en politisk historiker kan ikke og skal ikke levere et politisk alternativ - det skal udkrystallisere sig i en diskussion i partiet og mellem partiet og udenforstående. Meier Carlsens opfattelse af en demokratisk politisk organisation forhindrer ham åbenbart i at forstå politik som en proces. Måske opfatter han kun denne proces som de korridorforhandlinger han med sin journalistiske baggrund er vant til at opspore og viderebringe? Hans irritation over en »diskret marxistisk klasseanalyse« i et af bidragene får ham åbenbart til at affærdige bogen som helhed. Det fremgår af at han hævder at bogen er »pyntet« med afsnit om kvinder og kultur »hvorved to kvinder har fået adgang til forfatter-kollegiet« - der er nu tre - der skriver »forudsigeligt og uinteressant«. Han mener at de roser partiet og kulturminister Jytte Hilden, og demonstrerer dermed at han enten ikke kan læse indenad - eller...? Hans anti-feministiske grundholdning ligger dog fint i tidens trend. Også i denne anmeldelse går det ud over partiets »forsmåede« EU-kandi-dat hvormed Meier Carlsen viser at han er en bedre polemiker end analytiker. Hermed antydes ikke at hans polemik er blændende.

I Weekendavisen findes også en anden form for kritik: Frede Vestergaard har fundet det bemærkelsesværdigt at der i bogen ikke findes et kapitel om de socialdemokratiske regerings økonomiske politik, og har derfor skrevet et oplæg til et sådant ka-

pitel. Han har ret, der er ikke et selvstændigt kapitel om økonomisk politik. Der mangler også andre kapitler for redaktionen kunne ikke klare mere, og bogen er allerede nu for omfangsrig. Men naturligvis er det et legitimt spørgsmål om redaktionen har disponeret rigtigt.

I Kristeligt Dagblad foreslår Jens Ravn-Olesen at man skal springe de første 110 sider over fordi »stilen nærmest bringer minder om Sovjetunionens kommunistiske selvforherligende stil«. Men de efterfølgende bidrag er »sobre bidrag« - det står i modsætning til Johs. Krarup fra Den liberale presse der ikke forventer sig noget som helst godt når partisekretæren har været med til at redigere, og »pengestærke LO-forbund« har ydet økonomisk støtte. Ærgerligt nok er anmeldelsen i Jyllands Posten saglig, det burde den jo ikke have været bladets almene politiske linje taget i betragtning. Også Fyns Stiftstidendes anmelder forholder sig til bogens intentioner og kalder det »befriende at Socialdemokratiet har valgt en... mere moderne fremgangsmåde« for at få skrevet partihistorien.

Måske er det for meget at gøre ud af hurtigt skrevne og hurtigt glemte artikler; avisartikler er klart noget helt andet end en videnskabelig eller politisk debat - også en avis som Information som vistnok vil påberåbe sig et højere intellektuelt niveau end andre avisers, når i denne sammenhæng endda på lederplads fint den samme overfladiskhed som Berlingske Tidende. Det gør Poul Nielson i Socialdemokraten også.

Det kan nok ikke være anderledes end at reaktionerne på en sådan bog bliver modsigelsesfyldte. Vurderinger af samtidshistorie er i høj grad præget

af ens personlige erfaringer. Hvad der imidlertid er beklageligt er at de to anmeldelser i socialdemokratiske aviser ikke lever op til deres ansvar. En grundig kritik eller bare en præsentation af indholdet så læseren kunne danne sig et overblik, er hvad man turde have håbet på. I stedet for har begge kastet sig ud i en ensidig præsentation af delaspekter fordi bogen som helhed åbenbart ikke passede ind i deres politiske forestillinger. Det er at snyde læseren, og det er i endnu højere grad en fejlvurdering af de problemer Socialdemokratiet står i, og af de metoder der skal til for at overvinde problemerne.

Ved årsskiftet 1996/97 klagede Svend Auken i en artikel i Politiken over at der manglede en venstrefløj der kunne inspirere også Socialdemokratiet. Næsten som et svar på denne klage indledte ugeavisen Socialisten i januar en diskussion af Socialdemokratiets problemer med to udførlige anmeldelser af *Udfordring og omstilling* ved historikeren Søren Kolstrup fra Enhedslisten og politologen Curt Sø-

rensen. De var ingenlunde ukritiske over for de enkelte bidrag, men vurderede udgivelsen som »et uomgængeligt værk for alle samfundsinteresserede til venstre for midten«. Værket fremstod »som et vægtigt bidrag til en nødvendig diskussion om arbejderbevægelsens og socialismens problemer og fremtidsudsigter i dag«. Det ville have været befriende hvis bogen havde været gjort til genstand for en sådan seriøs diskussion i den socialdemokratiske opinionsdannelse, for det er trods alt især socialdemokrater den henvender sig til.

Som det blev understreget i det redaktionelle forord til *Udfordring og omstilling*, er der behov for en analytisk fremstilling af Socialdemokratiets historie i de seneste 50 år, flere af anmelderne har været inde på det samme. Det ville være godt hvis Socialdemokratiet skaffede betingelserne for en helhedsanalyse. Ikke mindst efterårets nyudgivelser fra bogen om Niels Helveg til Lasse Ellegaards fremstilling gør en sådan ønskværdig.

ABA og DDR

Af Flemming Michaelsen

Ved udarbejdelsen af mit speciale om DDRs oprettelse 1945-1952 har det været meget nyttigt at benytte ABA's bibliotek der rummer en stor samling materiale til belysning af den tyske arbejderbevægelses historie. Mit arbejde har været centreret om det tyske kommunistpartis (KPD) politik og strategi mv. i efterkrigstidens Tyskland, enhedsforhandlingerne med det tyske socialdemokrati (SPD) samt samarbejdet med Sovjetunionen og Stalin. Den omhandlede periode er tiden 1941-1952, fra KPDs eksistens i Moskva til det politiske arbejde i Østzonen der over den sovjetiske besættelseszone (SBZ) blev til DDR i oktober 1949. Staliniseringen af det socialistiske enhedsparti (SED) er et andet tema der bliver diskuteret i mit arbejde, ligesom indførelsen af socialismen i DDR fra 1952 behandles.

Litteratur og kilder

Hvordan er ABA kommet ind i billedet? Min vejleder Karl Christian Lammers gjorde mig i løbet af 1995 opmærksom på ABA på Nørrebrogade, og lige siden har jeg benyttet biblioteket og fået god hjælp af personalet.

Her har jeg fundet monografier om forskellige

temaer vedrørende de tyske kommunisters arbejde, f.eks. en bog om 'Gruppe Ulbricht' af Gerd Keiderling der beskriver aktionsgruppens arbejde i Berlin i maj-juni 1945. Aktionsgruppen bestod af flygtede tyske kommunister der i Moskva havde udarbejdet planer for efterkrigstidens Tyskland. Den gav således initiativer til opbygning af en ny Berlinforvaltning og inspirerede til oprettelsen af lokalgrupper/komiteer og gjorde et stort arbejde på gadeplan, men fik dog overdreven heltestatus i DDR-litteraturen; i propagandaen blev de kaldt de socialistiske pionerer.

En anden bog af Günter Benser beskæftiger sig med KPDs politik i årene omkring befrielsen. Det er en monografi om KPDs strategi og planlægning samt om beslutninger ved møder etc. der havde betydning for udviklingen i Tyskland efter krigen.

Herudover har jeg anvendt en lang række monografier af nyere dato, bl.a. Norbert Podewins biografi om Walter Ulbricht fra 1995 og Andreas Malychas bog fra 1996 om SEDs udvikling til et stalinistisk parti.

Endvidere har jeg brugt adskillige artikler fra forskellige DDR-tidsskrifter såsom Zeitschrift für Geschichtswissenschaft, Beiträge zur Geschichte

»Sozialistische Einheitspartei« (SED) står derpå banneret der føres i spidsen for den demonstration der symboliserer sammenslutningen af Tysklands kommunistiske parti og Tysklands socialdemokratiske parti 21. april 1946 i Østberlin. Billedet er et af mange i den unikke billedsamling fra Østeuropas genopbygning efter 2. verdenskrig som ABA er i besiddelse af. (ABA)

der Arbeiterbewegung og Einheit. Efterfølgeren for SED, det demokratisk-socialistiske parti (PDS), udgiver bl.a. tidsskrifterne Utopie-Kreativ og Disput som begge indeholder en del (selv)kritiske artikler om årene 1945-52.

ABA ligger inde med et væld af trykte kilder. Det har været særdeles interessant at arbejde med Wilhelm Piecks optegnelser, taler og skrifter og

med Anton Ackermanns, Franz Dählems og Walter Ulbrichts efterladte arbejder. Af øvrige kilder er der KPD-dokumenter fra Dietz-forlaget i Berlin i flere udgaver, ottebinds udgaven af den tyske arbejderbevægelses historie, SED-Dokumente i mange bind samt Günter Benders og H.-J. Krusch's fembinds værk om den tyske kommunisme 1945-46. Endvidere har jeg anvendt kommunistiske skolingshæfter

fra 1945-46 samt andet propagandamateriale fra årene 1945-52. I midten af halvfemserne er der herudover fremkommet et væld af nye kildepublikationer, bl.a. *Otto Grotewohl und die Einheitspartei. Dokumente* i to bind fra 1994 og Manfred Teresiak: *Die SED in Berlin, Dokumente zur Vereinigung von KPD und SPD* i fire bind, udgivet af Edition Luisenstadt i Berlin 1995.

1941-1952

Mit speciale tager sit udgangspunkt i de tyske kommunisters eksilperiode i Moskva under krigen. Her blev skitsen for efterkrigstidens Tyskland planlagt ved adskillige møder i et dertil nedsat arbejdsudvalg.

Georgi Dimitrov, Kominterns sidste generalsekretær, var med til at udforme et program for Tyskland. Undervejs i perioden deltog følgende fra KPDs centralkomité: Walter Ulbricht, partiformanden Wilhelm Pieck, Wilhelm Florin der til sin død i 1944 var i andet geled efter Wilhelm Pieck, samt Anton Ackermann i møder med Stalin, Molotow og Dimitrov for at afstemme deres arbejde med KPdSU-administrationen. Ulbricht, Pieck, Florin og Ackermann tegnede hver især partiets profil udadtil og kom med formuleringer af deres bud på et nyt system i Tyskland. KPD havde ikke fuld handlefrihed. Det kom senere til udtryk i SBZ.

I maj-juni 1945 var 'Gruppe Ulbricht' en af aktionsgrupperne i den røde hærs tjeneste i Berlin for at medvirke ved opbygningen af en ny forvaltning. Den sovjetiske zone blev styret af SMAD, den sovjetiske militæradministration i Tyskland, fra juni 1945 til DDRs oprettelse i oktober 1949, og dette or-

gan var i høj grad spilstyrende på den politiske scene.

I enhedsforhandlingerne KPD-SPD spillede SMAD især ved personerne G. Shukow, helten i slaget om Berlin der blev øverste chef for SMAD, og S. Tjulpanow, en anden officer, en stor rolle sammen med F.J. Bokow. Disse tre russere var de mest markante profiler i SMAD.

Otto Grotewohl der var leder af SPD i SBZ, var indtil november-december 1945 talsmand for en autonom linie i SPD. Partiet ønskede at markere sig selvstændigt, men gennem pressen fra SMAD for-

Det er et historisk håndtryk Wilhelm Pieck og Otto Grotewohl giver hinanden på dagen for sammenslutningen af KPD og SPD i april 1946. (ABA)

måede KPD at få SPD sporet ind på en sammenslutningskurs og Grotewohl og resten af ZA (Zentral Ausschuss), SPDs øverste ledelse, accepterede i foråret 1946 en fusion med KPD.

SED oprettes

Gennem flere store konferencer, bl.a. de to 60'er konferencer der var sammensat ligeligt efter paritetsprincippet med delegerede fra KPD og SPD, og som blev afholdt i december 1945 og februar 1946, blev vejen banet for et nyt socialistisk masseparti, SED, der den 21.-22. april 1946 blev en realitet, beseglet ved det berømte håndtryk mellem Otto Grotewohl og Wilhelm Pieck. Grotewohl kom gående fra højre side af forsamlingsbygningens scene og Pieck fra venstre side, en symbolsk handling. Grotewohl havde den alvorlige mine på, medens Pieck til gengæld var dybt bevæget over situationen som den beskrives af Wolfgang Leonhard, den unge partifunktionær der var kommet med fra Moskva som medlem af 'Gruppe Ulbricht'.

I Leonhards bog *Die Revolution entlässt ihre Kinder* fra 1955 er der en glimrende beskrivelse af perioden. Leonhard var et samtidsvidne tæt på begivenhederne.

En anden der er værd at nævne i den sammenhæng, er Erich Gniffke der i sin bog *Jahre mit Ulbricht* giver en socialdemokrats syn på tingene. Efter hans opfattelse var der tale om en tvangsfusion mellem SPD og KPD påtvunget af KPD og sovjetmagten i fællesskab.

I efteråret 1945 kom Anton Ackermann med et teoretisk skrift med titlen *Gibt es einen besonderen*

deutschen Weg zum Sozialismus? Ackermann mente at det var muligt at indføre en demokratisk socialismemodell i Tyskland hvilende på marxistisk-leninistiske principper. Det viste sig at være en del af en samlet kommunistisk plan for Østeuropa skabt i KPdSU hvor verdenskommunismens centrum blev Moskva - især efter Josip Broz Titos enegang i Jugoslavien. Titos politik blev imidlertid aldrig model for SED.

Et parti af ny type

I årene 1946-48 blev SED efterhånden ændret. Det udviklede sig til et 'parti af ny type'. Partiets grundholdning blev forandret. Det gik væk fra det antifascistiske grundlag og blev mere og mere forankret i den marxistisk-leninistiske ideologi. Siden kom der et totalitært tilsnit over SED i staliniseringsperioden 1948-52 hvor SED blev formet efter KPdSU's principper, og styret blev totalitært.

Ved oprettelsen af DDR i oktober 1949 sås et nyt tysk hegemonistisk parti og styre med baggrund i stalinismens socialismeopfattelse, et SED hvis hovedlinier var tegnet af KPD og SMAD. Socialdemokraterne havde aldrig nogen egentlige programforslag i forbindelse med SEDs oprettelse. Det blev i bund og grund en KPD-opfattelse der kom til at dominere, hvor Ackermann-tesen banede vejen. Det var således KPD der fik SPD med, da tesen lagde op til demokratisk socialisme i stil med SPD-pioneren August Bebels linie i 1890'erne. Socialdemokraterne blev efterhånden fjernet fra vigtige poster, og folk som Erich Gniffke og Gustav Dahrendorf og siden KPD'eren Wolfgang Leonhard flygtede til Ve-

Walter Ulbricht, Otto Grotewohl og Wilhelm Pieck ses her sammen i juni 1948 i forbindelse med fremlæggelsen af SEDs første økonomiske to-års plan for den sovjetisk besatte zone. Året efter udråbtes DDR som selvstændig republik. (ABA)

sten. Det endelige socialistiske system blev indført gennem beslutningerne på SEDs 2. partikonference i juli 1952.

Arbejderbevægelse og samtidshistorie

Det er i grove træk den periode af den tyske historie der bliver analyseret i projektet. Kildegrundlaget

der primært er fra ABA, har været en løftestang i den erkendelsesproces der er nødvendig for udformningen af opgaven.

Nu forholder det sig sådan at ABA varetager arbejderbevægelsens historie, og mit tema er mere samtidshistorisk betinget. Alligevel har det været muligt for ABA at levere en mængde monografier og kilder der giver en bred indfaldsvinkel til den politiske historie efter 1945.

Litteratur fra og om SBZ/DDR og landets faglige og politiske organisationer

Monografier og dokumentsamlinger om politiske, kulturelle/litterære, faglige og parti-interne forhold findes i bibliotekets afdelinger om tysk - specielt DDRs - historie, fagbevægelse, Kooperation og kommunistiske og socialdemokratiske partier. Desuden findes materiale fra DDR-forfattere i andre afdelinger/grupper i hele biblioteket, materiale som på mange måder bidrager til belysning af DDRs udvikling.

Tidsskriftsamlingen har en lang række tidsskrifter fra SBZ/DDR. Desværre har det af pladshensyn ikke været muligt at gemme dagblade fra DDR. SEDs centralorgan *Neues Deutschland* er dog bevaret for perioden 1. juli 1989 - 31. december 1990. SEDs teoretiske tidsskrift *Einheit* findes fra 1946-89. Ligeledes findes det interne funktionærtidsskrift *Neuer Weg* 1946-89, de litterære tidsskrifter *Neue Deutsche Literatur* 1953-91 og *Sinn und Form* 1949-90, det kulturpolitiske vigtige *Aufbau* 1946-58, *Deutsche Zeitschrift für Philosophie* 1953-90, *Die Arbeit* 1947-72 og 1979-80, *Gewerkschaftsleben* \ 1980-90, de to ovenfor nævnte centrale historiske tidsskrifter samt *Vortragsdispositionen* 1945-46 og *Sowjetwissenschaft*

1948-89 og mange flere der er (næsten) komplette og kan bruges og lånes.

Mange tidsskrifter har efter 1990 forandret karakter og er derfor afbestilt. Men der er kommet nye til som på andre måder bl.a. beskæftiger sig med DDR's udvikling eller med kommunisme i almindelighed. Fra den kolde krigs tid findes en omfangsrig bestand af tidsskrifter der på deres vis dokumenterer udviklingen i DDR og de østeuropæiske lande.

En meget stor samling pjecer fra DDR er opstillet særskilt. Ligesom tidsskrifterne giver pjecerne mulighed for at følge den samtidige, aktuelle diskussion tæt på.

I billedarkivet kan der findes mange fotografier til belysning af DDR-forhold, og plakatsamlingen byder på andre muligheder for at illustrere perioden.

ABA er som andre specialbiblioteker et særdeles brugbart alternativ til de store biblioteker. Ud over den mere generelle litteratur der findes på begge bibliotekstyper, har specialbibliotekerne litteratur som de store sjældent har. Det hjælper naturligvis også godt at man på ABA har fri adgang til hylderne med bøger og tidsskrifter.

Af Stine Korst

I november 1991 var jeg så heldig at optage et helt fantastisk interview med den dengang 89-årige Børge Houmann, tidligere chefredaktør for Land & Folk, aktiv i Det kommunistiske Parti og meget andet. Interviewet indgår i en portrætfilm om Martin Andersen Nexø som Houmann lærte at kende i 1922 og siden både bevarede et venskab og til dels et politisk fællesskab med indtil Nexøs død i 1954. Men også efter Nexøs død bevarede Houmann en stor interesse for Nexø og har således samlet mange af Nexøs artikler og breve i bogform, og ikke mindst skrev han det uvurderlige store trebindsværk *Martin Andersen Nexø og hans samtid*.

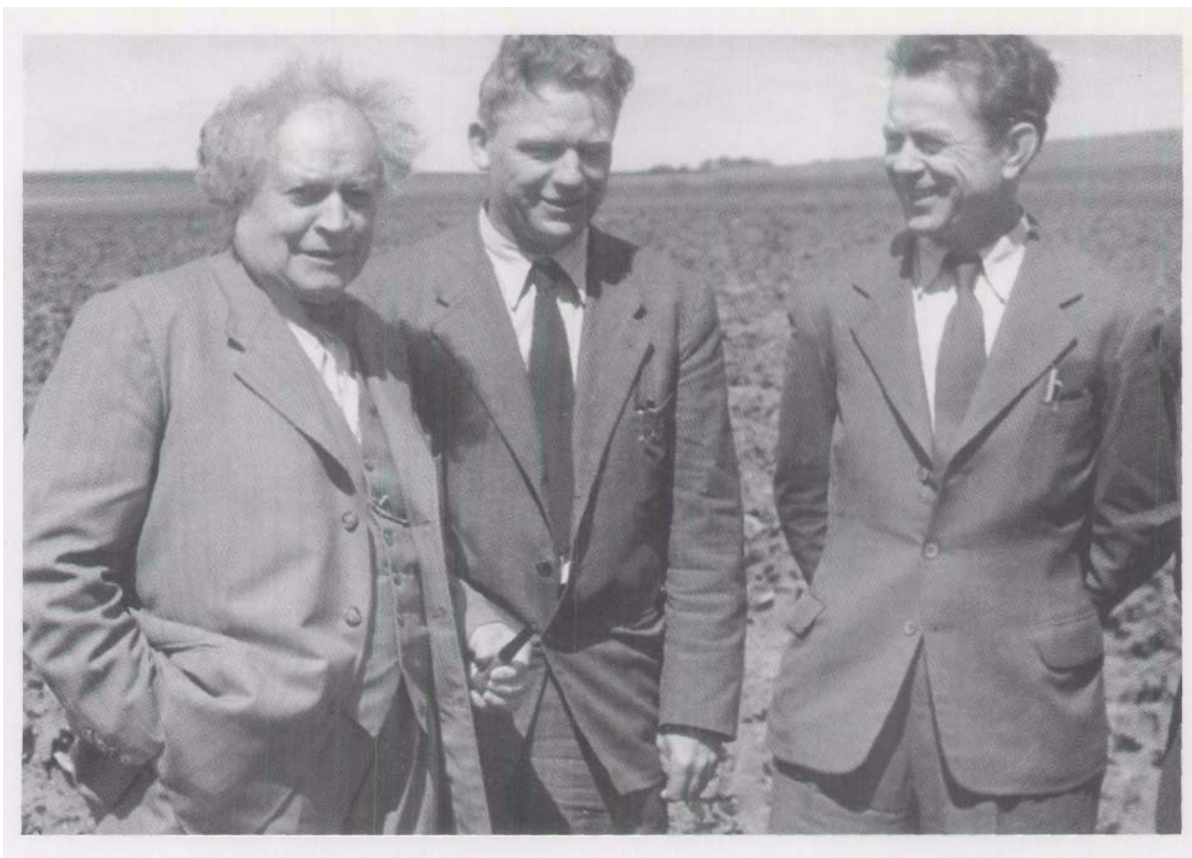
Det var også Børge Houmann der gjorde mig opmærksom på at DKP havde optaget 16mm film sådan hen ad vejen vistnok fra 1938 og frem. Houmann huskede bl.a. nogle klip hvor Nexø og Aksel Larsen kørte i karet! Filmene var givet til ABAs arkiver og måtte ligge der. Jeg var ellevild! Netop fordi hovedpersonen i min film har været død i lang tid, er det nok så vigtigt at han figurerer i filmen så meget som muligt - og meget gerne på 'levende' billeder.

Jeg fik lavet en aftale med Hans Uwe Petersen for gennemsyn af filmene. Dengang lå ABA i de gamle lokaler i Rejsbygade i Folkets Hus, og arkivet

svarede helt til mine bedste forestillinger om et arkiv. Stopfyldte reoler fra gulv til loft med labyrintagtige gange imellem, med levende mennesker som bare præcis vidste hvor hver af disse dyrebare, men uoverskuelige informationer kunne hentes frem. Filmene lå dybest inde i den bagerste kælder, og her sad jeg i mange timer ved et gammelt 16 mm klippebord og så filmene igennem. Det var en oplevelse.

DKPs filmarkiv indeholder 24 film afkortere eller længere varighed, alle på 16 mm fra 1938 til ca. 1955. De ældste er selvfølgelig i sort/hvid, mens enkelte af de yngre optagelser er i farver. Alle er de uden tone, men en del af filmoptagelserne har forklarende skilte indimellem. En del af filmene er ens - dvs. nogle er de oprindelige optagelser, og andre er en færdigklippet version af samme.

Fælles for dem alle er at de er i en ganske elendig stand. Film har det ligesom os mennesker, de skrumper ind og bliver porøse når de bliver gamle. Der skal en længere kemisk proces til for at få dem 'rettet ud' igen hvis de skal overføres til video. I arkivet findes en 3-4 stykker i denne ynkelige stand som absolut er værd at gemme for eftertiden. Det skal nok gøres snarest muligt, men er desværre også en forholdsvis dyr proces, så jeg håber at det kan lykkes

Martin Andersen Nexø på sin 76 års fødselsdag 26. juni 1945. Han er sammen med kommunisterne Alfred Jensen og Aksel Larsen, begge ministre på det tidspunkt. (ABA)

ABA at få nogen til at betale dette arbejde. Det er vigtigt at en så fin dokumentation bliver bevaret for eftertiden.

Jeg har i år genset filmene og brugt enkelte klip hist og her til filmen om Nexø. Til gengæld har jeg fået overført fem af de gamle film til video. De ligger nu både på en videomaster og på almindelig VHS og er således bevaret for eftertiden i forhåbent-

lig mange år fremover. Alle er de sort/hvide, et par af dem ganske korte (Gadeagitation stem K, og den 16. kongres), filmen af en 1. maj demonstration varer 6 minutter, og så er der to lange film, begge med skiltning, som varer 10 og 13 minutter. De stammer begge fra 1938 - den ene fra DKPs landskonference i juni i Fyns Forum med hele centralkomiteen samlet, gode billeder af Aksel Larsen, Nexø og mange,

**ABA's beholdning af film i DKP's arkiv
rummer følgende spoler:**

- Den V. Verdensungdomsfestival
- Diverse fraklip
- Valgagitation: »Stem på Frode Toft«
- Gadeagitation: Stem K. Aksel Larsen taler
- 1. Maj (langt optog)
- DKP's 15. Kongres (3 spoler)
- DKP's 16. Kongres
- Festival i Berlin DDR
- Uredigerede fraklip, DKU
- Billeder fra befrielsesdagene
- Gamle militærbilleder, bombeangreb
- Ungdomsfest, gymnastikopvisning
- Privat sommerferiefilm
- DKU demonstration
- Martin Nielsen, uredigerede optagelser
- Ungdomsstævne Aalborg 1938
- DKU Aalborg
- Landspartikonferencen i Odense 1938
- Landspartikonferencen 1938, 2. del
- Landspartikonferencen 1938, 3. del
- Landspartikonferencen 1938, 4. del
- DKP i 1950'erne
- DKP, maj demonstration

Ud over disse filmspoler som Stine Korst har gennemset, er der siden kommet enkelte - nyere - spoler og videobånd omhandlende DKP til.

Indtil de nævnte film har gennemgået en restaure-ring/konservering og eventuelt er overspillet til f.eks. VHS-videofilm, er de desværre ikke tilgængelige for ABAs brugere og lånere. Men det er muligt at se de videokopier af fem af filmene som er nævnt i artiklen.

mange flere. Den anden er fra et stort DKU-møde i Ålborg, også med Aksel Larsen, Ib Nørlund, Frode Toft og mange andre. Det er her Aksel Larsen og Nexø kører i karet.

Filmen om Nexø - som jo også er et stykke historisk dokumentation - får premiere omkring april 1997. Jeg har været meget glad for den store hjælp jeg har kunnet hente i ABA - i øvrigt også i ABAs fantastiske billedarkiv.

BOPA'vender tilbage'...

Af Torsten Lange

Kl. 7.30 trængte omkring 15 sabotører bevæbnet med maskinpistoler og pistoler ind i dampkedel- og varmeanlægsfabrikken Smith, Mygind og Hyttemeier, Nørrebrogade 60, København. De ca. 160 arbejdere blev beordret til at forlade fabrikken straks. Derefter anbragtes syv bomber, der eksploderede kl. 7.45. Flere sabotører, der kom i taxa, trængte ind ad fabrikkens hovedport.

I mellemtiden ankom dansk politi. Det åbnede ild mod taxaen. Sabotørerne i taxaen besvarede ilden. Bilen blev ramt af mange skud. Sabotørerne løb væk og forsvandt i en nærliggende boligblok. Ved skyderiet blev en ukendt mandsperson dræbt. Virksomheden arbejder for den tyske værnemagt. Skaderne er betydelige.

Dette er en tysk rapport om en industrisabotage i sommeren 1944 - en af ca. 800 sådanne aktioner alene i København i årene 1942-45. De fleste af disse udført af folk fra den sagnomspundne organisation BOPA, heriblandt også den på Nørrebrogade. På ABA har man grund til at dvæle ved netop denne hændelse, idet ABA i dag har til huse netop der hvor den saboterede leverandør til værnemagten befandt sig. Det murede logo SMH kan stadig ses til højre for indgangen til Nørrebrogade 66 D.

49 år senere ankom BOPA igen til 'gerningsstedet', dog heldigvis under fredeligere omstændigheder. Journalist og forfatter Leif Larsen besluttede i 1993 at aflevere dele af arkivet efter sin far - den legendariske første leder af BOPA, Eigil Larsen (1903-1972) - til ABA. Der kunne være flere grun-

de til at vælge stedet her for en sådan aflevering. Dels et ønske om at handle i Eigil Larsens ånd, dels et ræsonnement om at Eigil Larsen hele sit voksne liv var kommunist, samt at DKP havde stor andel i og indflydelse på BOPA; derfor måtte arkivet også have interesse for forskningen i arbejderbevægelsens historie under besættelsen.

I 1982 satte Leif Larsen sin far et eftermæle med bogen *BOrgerlige Partisaner*, trods titlen primært en biografi med hovedvægten på de intense år under besættelsen, men samtidig også en beretning om BOPA. Bogen vakte en del opsigt. Dels fordi den byggede på hidtil ukendt kildemateriale fra Eigil Larsens arkiv - »et meget omfattende kildemateria-

Uddrag af den citerede rapport af Børge Jacobsen. (ABA)

Rapport.

24/7-43

Efter foregående Underøvelse af Forholdene, tog vi Tirsdag d. Kl. 15 ned paa Skibslærernes Remise for at prøve de to store Skydebrøer samt Driftskiveme.

Vi var syv Mand, alle bevæbnet med Revolvere; vi medbragte 4 Bomber a tre kg. Jeg overtog til Paul og Egon samt en "laant" Mand (Jens) at "prøve" Driftskiveme, som lå forrest paa Tårnet, hvorefter jeg gik ind i Remisen til Skydebrøerne sammen med Robert, Friede og Frisoldy. Vi kom uhindret ind, døren stod aaben og Vagten var gået fra Dør Nr. 1. Medens de tre Kamrater "dækkede" anbragte jeg en Bombe midt paa Bræn, under den elektriske Motor, hvorefter jeg antændte Lunte, der var beregnet til at brænde fem Minutter.

Vi spadserede derpaa hen gennem

Vent.

le... i hans arkiv fandtes ved hans død hundredevis af håndskrevne og maskinskrevne rapporter«, hedder det hos Leif Larsen. Dels fordi *BØrgerlige Partisaner* langede hårdt ud efter besættelsestidsforskningen omkring Udgiverselskabet til Danmarks nyere Historie for at legitimere samarbejdspolitikken og nedvurdere modstandsbevægelsens betydning. Eigil Larsen selv var da også yderst skeptisk over for udsigten til at 'det officielle Danmarks' forskningsinstitutioner skulle få råderet over hans

papirer - så skeptisk at han til tider efter sigende overvejede »at brænde hele lortet«. Han betingede sig før sin død at hans efterladte materiale ikke måtte overlades Rigsarkivet eller Det kongelige Bibliotek. Leif Larsen sluttede for 16 år siden sin gengivelse af faderens forbehold med en bemærkning om at »når der bliver skabt et 'Dansk Marxistisk Institut for Materialistisk Historieopfattelse', kan dette materiale blive grundigt analyseret.«

Vel lever ABA ikke helt op til disse krav, men

Rapport

Efter forudgaaende Undersøgelse af Forholdene, tog vi Lørdag d. [udeladt; dato er 24.7.1943, TLJ Kl. 15 nedpaa Statsbanernes Remisefor at sprænge de to store Skydebroer samt Drejeskiverne.

Vi var syv Mand, alle bevæbnet med Revolvere; vi medbragte 4 Bomber a tre Kg. Jeg overlod til Poul og Egon samt en 'laant' Mand (Jens) at 'ordne' Drejeskiverne, som laa forrest paa Terrænet, hvorefter jeg gik ind i Remisen til Skydebroerne sammen med Robert, Frede og Friday. Vi kom uhindret ind, Døren stod aaben og Vagten var gaaet fra Bro Nr. 1. Medens de tre Kammerater 'dækkede' anbragte jeg en Bombe midt paa Broen, under den elektriske Motor, hvorefter jeg antændte Luntten, der var beregnet til at brænde fem Minutter.

Vi spadserede derpaa hen gennem Remisen til næste Bro uden at blive bemærket af Arbejderne. Ved denne Bro stod en Vagt - han blev holdt op sammen med 4-5 Remisearbejdere og Lokomotivfolk, medens jeg anbragte Bomben paa Skydebroen. Efter at have antændt Luntten advarede vi Arbejderne mod at nærme sig Ladningerne og bad dem advare andre Kammerater, som vi eventuelt havde overset. (Remisen er jo temmelig stor.) Arbejderne svarede: »Den er i Orden med os, vi skal nok holde os væk, det var endda godt I kom«. Hvorpaa de forsvandt i forskellige Retninger, varskoende deres Kammerater. Vi satte os paa Cyklerne og kørte op forbi Drejeskiverne for at se hvordan det gik den anden Gruppe.

De havde ikke haft Held med sig. Ved Drejeskiverne var et Vagthus med en Banearbejder som Vagt; da Gruppen nærmede sig Drejeskiverne, kom Vagten ud og »Jens« gik da hen til ham med Pistolen i Haanden og bad ham om at forholde sig rolig, da der saa ikke vilde ske ham noget.

Leif Larsen skal ikke have utak for at han — givetvis efter nogen overvejelse - lod vores arkiv modtage i første omgang 168 dokumenter fra Eigil Larsens arkiv.

168 dokumenter - typisk enkeltstående små papirlapper - brevpapir, blade fra notesblokke, gammeltdags tyndt kopipapir o.l. - med hånd- eller maskinskrevne meddelelser. En sådan samling fylder ikke meget og kan mageligt anbringes i en enkelt arkivkasse (hvilket ikke kan undre, materialets art ta-

get i betragtning. At det overhovedet overlevede besættelsen, er jo lidt af et under). Men hvad materialet måtte mangle i fylde, har det til gengæld i tyngde: man kan roligt tale om klenodier blandt modstandsbevægelsens levn.

Hvad dækker de 168 dokumenter over? Først og fremmest rapporter om sabotagehandlinger og andre aktioner. Rapporterne er oftest skrevet i et sagligt og nøgternt sprog. Forfatterne registrerede opgavens målsætning og resultater. Hvilket sprængstof

Manden blev imidlertid nervøs og sprang ind i Huset, idet han gav Jens en Lussing. »Lad være med det,« sagde Jens, »det gaar bare ud over dig selv.« Vagten smækkede og stængede Døren, hvorpaa han smed sig ned paa Gulvet tænkende, at her var Fred og ingen Fare. Jens stak Revolveren ind ad Vinduet og sigtede paa Manden, idet han for anden Gang bad ham forholde sig rolig. Poul var da kommet til Stedefor at se hvad der var paa Færde. »Skal jeg skyde ham?« spurgte Jens. »Det synes jeg ikke,« svarede Poul, »han er jo bare nervøs, desuden er der ingen Telefon, saa hold ham bare nede paa Gulvet, mens vi lægger Bomberne.« Medens dette stod paa, havde Egon, der gik med Bomberne i en Sæk, bemærket en større Menneskemængde, der havde samlet sig oppe paa Dybbølsbroen, de havde set at noget var i Gære, i det samme eksploderede den første Bombe i Remisen og flere Mennesker stimlede nu til; Egon fik den Opfattelse, at nu blev der Ballade, jeg maa hellere redde Sprængstoffet. Han satte sig paa Cyklen og kørte med Bomberne, da Poul kom tilbage var Egon væk, vi kom til i det samme men da Manden var væk med Stoffet, havde vi ikke andet afgøre end forsvinde. Vi kørte over Dybbølsbroen gennem Menneskemængden, der jublede da den anden Bombe sprang i Remisen. En Kvinde raabte: »Jeg saa dem, de kører derhenne!« »Hvad har du set, kan du holde Kæft,« svarede en Mandsstemme. 20 Minutter efter kom Politiet. Banefolkene gik da og kiggede paa de sønderslaaede Dele af Skydebroerne; alle var de enige om, at det var raske Folk, der havde været paa Spil. »De var sgu flinke, det var bare Synd, de ikke fik Drejeskiverne med,« bemærkede een.

B.J.

Eigil Larsen der gik under dæknavnet »Hesten«, var leder af BOPA frem til 1944. I det civile liv var han skibsbygger på B & W. Dele af hans arkiv bliver nu opbevaret i ABA. Billeder af ham og andre medlemmer af BOPA samt af organisationens illegale virke findes allerede i ABAs billedarkiv. (ABA)

eller brandmiddel man havde brugt. Om der var anvendt skydevåben, og hvis ja, i hvilket omfang. Hvordan aktionens deltagere havde klaret opgaverne. Om retræten var forløbet planmæssigt. Hvad årsagerne kunne være hvis en sprængning eller ildspå-

sættelse ikke havde haft den ønskede virkning. Dertil kom eventuelle yderligere oplysninger om uforudsete hændelser, reaktioner hos ansatte og sabotagevagter på de berørte virksomheder m.m. Der kunne dog være plads til at krydre rapporter med en anekdote eller to: En god portion humoristisk sans har været et vigtigt middel til at klare sabotørtlivets psykiske pres og bevægende oplevelser.

Det er sagt at Eigil Larsen netop krævede disciplin og saglig nøjagtighed i rapporteringen. Hans lejlighedsvis kommentarer - »Idioti!« - »Pjat!« - »???« - »Hvad med den??« m.m. - flove sabotørers bemærkninger - »Sprængning udeblev... Afventer en skideballe« - samt enkelte breve med kritiske udtalelser om manglende disciplin og forsigtighed taler ikke imod påstanden.

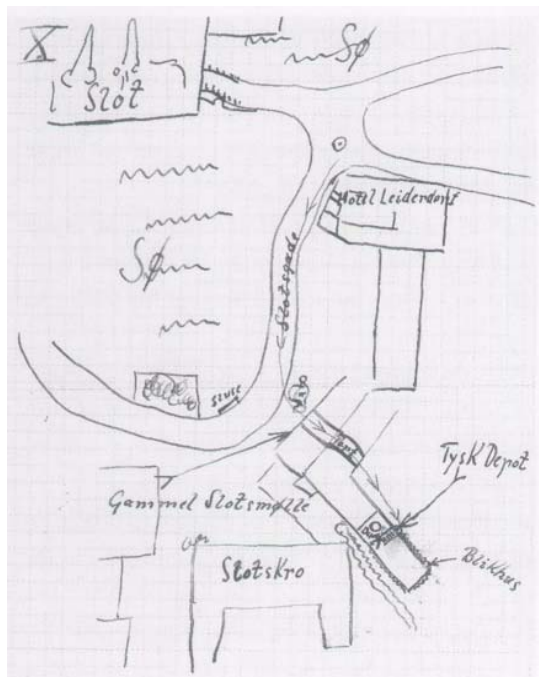
Ud over sabotagerapporterne rummer samlingen:

- rapporter om våben- og sprængstofkup
- tegninger over bygninger og anlæg der skulle saboteres
- rapporter om sammenstød/møder med dansk politi eller værnemagten
- meddelelser om personer - formodede stikkere eller nazister, BOPA-medlemmer m.m.
- rapporter om likvideringer
- breve fra fængslede medlemmer, smuglet ud af fængslet
- svar/kommentarer fra Eigil Larsen. Materialet dækker tidsrummet fra april 1943 til september 1944 med et klart tyngdepunkt i perioden medio juni 1943 -januar 1944. Eigil Larsen blev af DKP afsat som leder af BOPA i starten af februar 1944, hvorfor rapporter o.l. ikke længere tilgik ham. Dertil kommer en del udaterede dokumenter hvis

datering dog i de fleste tilfælde ikke burde volde større vanskeligheder.

Den her gengivne rapport kan tjene som eksempel uden at den kan siges at være typisk. De enkelte rapportører havde naturligvis deres individuelle sprog. Denne rapport er bl.a. længere end de fleste andre. Rapportøren er Børge Jacobsen (dæknavne:

Før eventuelle aktioner blev mulige sabotagemål undersøgt. Her en plan fra Hillerød. Om målet mærket X hedder det i et følgebrev fra den 18. juni 1943: »X = Tysk Depot i den gamle Slotsmølle (Tøj o. lign.) Ingen Vagt. Det ligger paa 1. Sal inde i Gaarden.« Brevet er underskrevet »Fr. Borg«. (ABA)

B. J., Jacson). Den originale rapport er håndskrevet, og retskrivningen er bibeholdt.

Leif Larsen har i mange år kæmpet for at få reglerne for adgang til danske arkiver, især Rigsarkivet, lempet. I de seneste år med visse resultater. ABAs brugere kan da i dette tilfælde nyde godt af denne grundindstilling om åbenhed: alle seriøse ansøgninger om adgang til Eigil Larsens efterladte BOPA-papirer på ABA kan regne med et positivt svar.

Er man interesseret i at se yderligere materiale fra og om BOPA, kan man besøge Frihedsmuseets arkiv vedrørende BOPA. Derudover omtales BOPAs aktioner udførligt i de illegale blade der i deres helhed kan studeres på det Kongelige Bibliotek (oversigt på Internettet på: <http://www.kb.bib.dk/-expo/kb/illegale/>). Endelig findes der flere erindringsbøger af BOPA-medlemmer, den omtalte bog af Leif Larsen samt Morten Things undersøgelse af BOPA (se den i Årbog for Arbejderbevægelsens Historie, bd. 24 fra 1995). Dertil kommer at Frihedsmuseets direktør Esben Kjeldbæk arbejder på et større værk om BOPA der ifølge planen udkommer i starten af 1997.

WANTED - DEAD OR ALIVE

På ABA indsamler og opbevarer vi arbejderbevægelsens faglige og politiske tidsskrifter, i alle varianter, størrelser og trykemetoder, lige fra det lille kopierede selvgjorte til det der er lavet med professionel hjælp og trykt på glittet papir. Begge former for tidsskrifter er dog lige vigtige.

Nogle får vi tilsendt uopfordret direkte fra udgiveren, fra første nummer. Andre har vi fået tilsendt senere, enten fordi udgiveren ikke i første omgang var klar over at det havde vores interesse, eller fordi vi selv først for sent er blevet opmærksomme på at tidsskriftet udkom og derfor henvendte os for at få det tilsendt. I de to sidste tilfælde får vi dem ofte tilsendt som 'samlesæt', alt efter hvad foreningen måtte ligge inde med, eller hvad der findes hos medlemmerne. Andre får vi fra afleveringer dels fra privatpersoner, dels fra arbejderbevægelsens organisationer.

Desværre sker det at vi ikke får tilsendt alle numre af disse for bevægelsen så vigtige informationskilder. Da vi tilstræber at have komplette samlinger, medfører det tit et større eftersøgningsarbejde dels hos redaktører og dels hos foreningsmedlemmer. Vi må dog også selv gøre et stort stykke arbejde for at få suppleret vores samlinger ved hele tiden at holde de travle organisationsfolk i ørerne så vi ikke bliver glemt eller, hvad værre er, falder ud af de forsendelseslister hvor vi optræder.

På et tidspunkt ser vi desværre ingen anden udvej end at opgive og håbe på at vi på et eller andet tidspunkt alligevel får lige det nummer som vi har gjort så meget for. De fleste manglende numre dukker på et eller andet tidspunkt op, men en del numre har vi selv efter mange års eftersøgning stadig på listen over manglende numre.

Det har således ikke været muligt at opspore nr. 57 fra december 1981 af avisen *Den nye Demokraten* fra Århus, tidsskriftet *Grus* nr. 34 fra 1991 og nr. 41 fra 1993 (de er udsolgt fra forlaget) samt *Nåleøjet* (udgivet af Dansk Beklædnings- og Textilarbejderforbund, Haderslev afdeling) arg. 4/1994 nr. 4 og arg. 5/1994 nr. 2-3 for blot at nævne nogle af 'hullerne' i samlingerne.

Det er derfor vigtigt at ingen smider noget ud, men sender det til os eller, hvis det drejer sig om en større aflevering, lige kontakter os for at høre om vi mangler noget af det I ikke længere har brug for eller ikke har plads til.

Vi håber at alle foreninger altid fremover frivilligt sender os deres blad fra første nummer.

Ole Arent

Specialeopgaver i ABA - en koncentration af viden

Noget af det der adskiller Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv (ABA) fra mange andre forskningsbiblioteker i Danmark, er at en stor del af disse biblioteker i modsætning til ABA er oprettet i tilknytning til uddannelsesinstitutioner. Dette giver selvsagt en tæt kontakt mellem bibliotek og studerende/lærere, ligesom de studerende pr. tradition og automatik afleverer deres hoved- og bifagsopgaver samt licentiatafhandlinger til bibliotekets specialesamling. Specialerne kendetegnes i deres form ved at være såkaldt utrykt materiale som det ikke er muligt at bestille hjem fra boghandleren.

ABA er naturligvis lige så interesseret som andre forskningsbiblioteker i at gøre den relevante litteratur, trykt som utrykt, tilgængelig for lånerne. Specialerne udgør sammen med bibliotekets øvrige samlinger en guldgrube for forskerne i arbejderhistorie. Vi gør os derfor stor umage for at anskaffe alle væsentlige specialer og afhandlinger til biblioteket. Det bør nævnes at ingen opgave/afhandling indgår i biblioteket før ABA har indhentet forfatterens tilladelse.

I det danske bibliotekssystem kan det ofte være meget vanskeligt at låne eller blot se et givet speciale. Det skyldes som regel at det konkrete speciale

måske kun findes to steder i landet: på institutbiblioteket samt i forfatterens egen bogreol. Dette gør det naturligvis ekstra nødvendigt at ABA forsøger at anskaffe alle relevante specialer og afhandlinger. På ABA er de fleste specialer til almindeligt hjemlån. ABA har systematisk indsamlet specialer gennem de sidste 25 år. Grundpillerne i specialesamlingen er tre guldmedaljeafhandlinger til Københavns Universitet i 1965 med titlen »Revisionismens betydning for det danske socialdemokratis ideudvikling fra 1890'erne til 1930'erne«. De tre forfattere var henholdsvis Claus Bryld, Niels Finn Christiansen og Lise Togeby. Siden er samlingen vokset til ca. 1300 afhandlinger og den indholdsmæssige bredde kan illustreres ved følgende udpluk:

- Svend Auken: Helhedsløsningen i 1963 (1968)
- Jørgen Randrup Larsen: Enhed eller pluralisme i den internationale fagbevægelse (1973)
- Mona Majgaard Abrahamsen: De små i samfundet - arbejderbørnene (1983)
- Jens Pauli Nolsøe: Arbejderklassen på Færøerne 1890-1940(1986)
- Hans Jørgen Vad: Påskestrejkerne i 1985 (1993)
- Mette Høstgaard Bonde: Et udviklende arbejde - også for ufaglærte kvinder? (1994)

- Lone Palm Larsen: Én klasse, én kultur, én identitet - har 'arbejderklassen' en fælles praktik og selvforståelse? (1996)

Se i øvrigt årets afleveringer for mangfoldigheden af utrykt materiale s. 50-53.

Ønsker man at beskæftige sig med arbejderhistorie, kan man simpelthen ikke komme uden om specialesamlingen da den kvantitativt mest omfattende del af grundforskningen inden for arbejderhistorie findes her. Samlingen er af uvurderlig betydning. De emneområder der konkret behandles i specialerne, er et klart udtryk for i hvilken retning forskningen bevæger sig.

Tidligere var det muligt for studerende ved Danmarks Biblioteksskole at aflevere en bibliografi som hovedopgave. Det har ABA haft meget glæde af da der i tidens løb er blevet udarbejdet bibliografier om bl.a. Strejkeaviser 1975-1979, Karl Marx og Friedrich Engels på dansk, Louis Pio, Thorvald Stauning og Jens Otto Krag blot for at nævne nogle - bibliografier som i dag alle er opstillet i håndbogssamlingen hvor de benyttes i det daglige referencearbejde.

Selskabet til Forskning i Arbejderbevægelsens Historie, Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv samt Arbejdermuseet har indstiftet en pris, Arbejderhistorieprisen, der fortrinsvis tildeles specialer, hovedfagsopgaver og licentiatafhandlinger. Prisen, der er på 10.000 kr., skal ud over at være en kontant belønning til den eller de studerende der har ydet en bemærkelsesværdig indsats, også virke som et stadig incitament til at beskæftige sig med arbejderhistoriske emner.

Som alle andre forskningsbiblioteker kender vi også her vores lus på gangen. De specialeskrivende lånere der kan tilbringe mange måneder på vores læsesal, gøres opmærksom på at vi gerne ser resultatet af deres flid afleveret til ABA. Men da vi jo ikke kan have kontakt til alle specialeskrivende, vil vi gerne komme med en generel opfordring til de specialeskrivende der beskæftiger sig med ABA-relevante emner, om at aflevere til os - til glæde for den videre forskning.

Gitte Lunde Johansen

Jubilæumsskrifter 1995-96

Den faglige arbejderbevægelse

Beklædningsarbejdere

Juhler Hansen, John: Vejle - et tekstil-eventyr : Vejles tekstilindustri gennem 200 år og Tekstilarbejdernes Fagforening i Vejle gennem 100 år. - (Vejle) : Dansk Beklædnings- og Textilarbejderforbund Vejle, 1996. - 175 s., ill.

Funktionærer

Fritzbøger, Lise Thorsen: Jubilæumsskrift 1946-1996 / Lise Thorsen Fritzbøger og Anders Isaksen. - Århus : Ejendomsfunktionærernes Fagforening Århus, (1996). - 23 s., ill.

Norden i fremtiden : Den Nordiske Funktionærsammenslutning : 1945-1995. - (Kbh.) : Den Nordiske Funktionærsammenslutning, 1985-95.-2 bd.

Kvinder

Øgendahl, Claus: Den ulige kamp : fra undertrykkelse til 'ligestilling' : Kvindeligt Arbejderforbund : Odense Afde-

ling : 1906-1996. - Odense : Kvindeligt Arbejderforbund, Odense Afdeling, 1996.-199 s., ill.

Malere

Malemes Fagforening : Viborg : 1895-1995 : 100 års jubilæum. - (Viborg) : Viborg Bogtrykkeri, 1995. - 39 s., ill.

SBMs Værkstedsklub næsten 60 år -og stadig ung! - (Kbh.) : SBMs Værkstedsklub, 1996. - 13 s., ill.

Metalarbejdere

Federspiel, Søren: Metalslibernes historie. - (Kbh.) : Dansk Metalarbejderforbund, 1996.-88 s., ill.

Kjærulff Helleesen, Jette: Metal Korsør gennem 100 år. - (Korsør) : Metal Korsør, 1996.-84 s., ill.

Krabbe Nielsen, Hugo: Dansk Metal, Metal Hillerød : 100 år 1896-1996. - (Hillerød) : Dansk Metal Hillerød afdeling, 1996.-60 s., ill.

Schultz, Annette Østergaard: Metal Nordborg : 1945-1995 / tekst: Annette Østergaard Schultz, Kim Jacobus Paul-

sen. - (Nordborg) : (Metal Nordborg), (1995).-48 s., ill.

Toubro, Jørgen: 100 år med Dansk Metal i Hadsund-Assens. - (Assens) : Dansk Metal Hadsund-Assens, 1996. -80 s., ill.

Nærings- og nydelsesmiddelarbejdere

Federspiel, Søren: Mundgodt: sukkervare- og chokoladearbejdere i 100 år: 1896-1996. - Frederiksberg : NNF, Sukkervare- og chokoladebranchen, 1996.-112 s., ill.

Köhler, Dorte: Slagtergruppen i Ringsted : 100 år. - Ringsted : NNF Ringsted, (1996).-59 s., ill.

Ramsgaard, Sven Erik: Slagtergruppen, Holstebro : 1896-1996 : jubilæumsskrift : juni 1996. - (Holstebro) : NNF Holstebro - slagtergruppen, (1996).-23 s., ill.

Snedkere og temrere

Mejdahl, Jørgen: Høvl og hammer : nordvestjyske snedkere og tømrere gennem hundrede år. - Holstebro :

Snedker- og Tømrerforbundet, afdeling 6, Holstebro, 1996. - 75 blade.

Mejdahl, Jørgen: Høvl og hammer : nordvestjyske snedkere og tømrere gennem hundrede år. (Holstebro): (1996).-101 s., ill.

Uldjydske træmænd gennem hundrede år : 1896-1996 / redaktion: Orla Nielsen. - (Herning): Snedker- og Tømrerforbundet, Afd. 13, (1996). - 82 s., ill.

Specialarbejdere

Arbejder i Hobro 1896-1996 ; idé: Vagn Jensen. - Hobro : SiD, Hobro, 1995/1996 [i.e. 1996]. - 5 hæfter, ill.

Chaufføernes Fagforening Ringsted Roskilde : 50 års jubilæum : 23. juli: 1946-1996. - Ringsted : Chaufføernes Fagforening Ringsted-Roskilde, (1996).-51 s., ill.

Federspiel, Søren: Fra teglværksarbejder til specialarbejder: SiD Birkerød-Farum : 1896-1996. -Birkerød : SiD Birkerød-Farum Afdeling, 1996. - 120 s., ill.

Kjærulff Helleesen, Jette: »Uvidenhed er trældom, kundskab er magt« : arbejds-mændene i Korsør 1896-1996. - (Korsør) : SiD Korsør, 1996. - 320 s., ill.

Klitmøller, Linda: Arbejdsmænd gennem 100 år : arbejdsmandenes organisering i Vejen : 1896-1996. - Vejen : SiD Afdeling, 1996. - 102 s., ill.

Madsen, Chr.: De trådte et spor : hav-

nearbejdene og S.I.D. Frederikshavn fra 1895 til 1996. - Strandby : S.A.L., 1996.-17 s., ill.

Med hånd og skovl gennem 100 år : en billedkavalkade om arbejdsmænd og arbejdspladser i Skive / redaktion: Egon Andersen ... (et al.). - Skive : SiD, Skive A, 1996.-40 s., ill.

Nielsen, Jesper: Cementarbejdernes Fagforening : 1896-1996. - Aalborg : Cementarbejdernes Fagforening, 1996.-160 s., ill.

Post, Inge Marott: På fabrik i København : glimt fra Fabrik- og Specialarbejdernes Forbund gennem 100 år. -(Kbh.): Fabrik- og Specialarbejdernes Forbund i København, 1996. - 184 s., ill.

SiD Kastrup i 100 år. - (Kastrup): SiD Kastrup, (1996).-87 s., ill.

SiD-Mariager gennem 100 år : 1895-1995 / redaktion af Jørgen Toubro. - (Mariager): SiD-Mariager, (1995). - 60s., ill.

SiD Stevns : 1971-1996 jubilæumsskrift / redaktion Erik Nielsen og Svend Sørensen. - (Stevns): SiD Stevns afdeling, (1996). - 15 s., ill.

SiD : Tønder-Løgumkloster Afdeling gennem 75 år : 1920-1995.-(Tønder) : (SiD Tønder-Løgumkloster), (1995). - 46 s., ill.

Tursø, Ernst: SiD Nivå-Fredensborg : 1896-1996.-(Humlebæk): SiD Nivå-

Fredensborg, (1996). - (4) s., ill.

Vinding, Rita: Arbejdsmænd på Røndeegnen - og deres fagforening. - (Rønde) : SiD i Rønde, 1996. - 142 s., ill.

Sygeplejersker

Wingender, Nete Balslev: Fem svaner i flok : sygeplejerskers samarbejde i Norden : 1920-1995. - (Kbh.): Dansk Sygeplejeråd, 1995. - 216 s., ill.

Andre faglige sammenslutninger

LO Ribe : jubilæumsskrift : 100 år den 1.6.96.-(Ribe): (1996).-10 s., ill.

Den politiske arbejderbevægelse

Socialdemokratiet

Christensen, Ole Vagn: Der er fanen til forskel: Socialdemokratiet i Thisted 1896-1996. -(Thisted): Socialdemokratiet i Thisted, (1996). - 96 s., ill.

Nørgård-Sørensen, Søren: 100 års jubilæum : Strib Socialdemokratiske Forening : stiftet 30. Juni 1895. -(Strib): (Strib Socialdemokratiske Forening), (1995). - 11 s., ill.

Olsen, Erling: Den røde tråd : 1871-1996 ; billedredaktion: Karen Kræmer. - (Kbh.): Socialdemokratiet, 1996.-47 s., ill.

Pedersen, Jørgen: Socialdemokratiet i Lundtofte : 100 års jubilæum den 26.

maj 1995.-(Lundtofte) : (Socialdemo-
kratiet i Lundtofte), (1995). - 48 s., ill.
Socialdemokratiet i Præstø : 1896-1996
jubilæumsskrift / redaktion: Egon
Overbye. -(Præstø) : (Socialde-

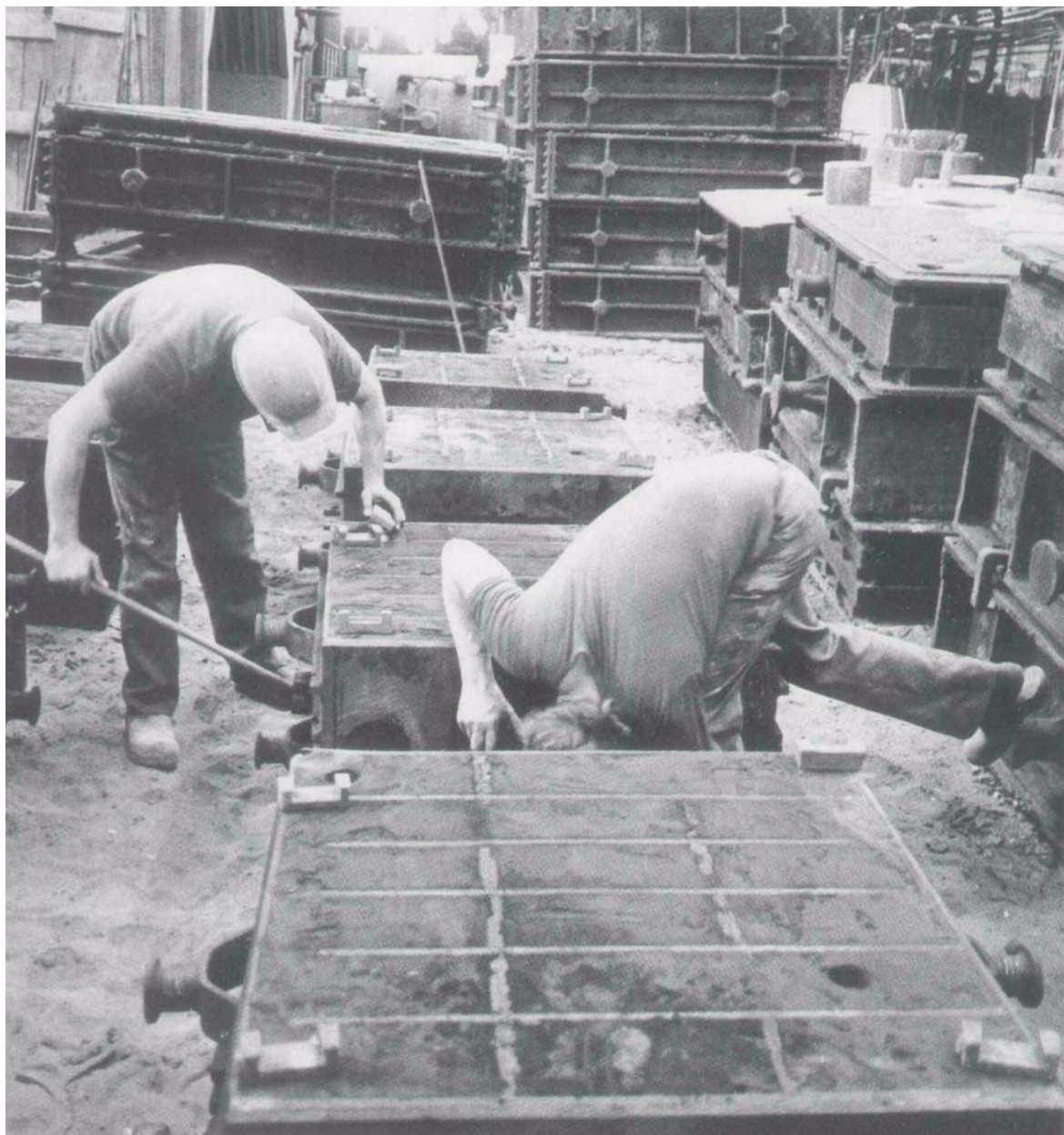
mokratiet i Præstø), (1996). -47 s., ill.
Udfordring og omstilling : bidrag til
Socialdemokratiets historie 1971 -1996 /
redaktion: Gerd Callesen, Steen Chri-
stensen, Henning Grelle. - (Kbh.) :

Fremad, 1996.-XII, 558 s., ill.

Dorte Ellesøe Hansen

/1996 lukkede B&W uigenkaldeligt portene. Billederne her viser scener fra det nedlagte skibsværft. De viser værftet da der endnu var gang i sammenkomsterne i marketenderiet og i arbejdet. (ABA)

Afleveringer til ABA i 1996

Utrykte afhandlinger

Andersen, Kr. Nikolaj: Fællessang i arbejderbevægelsen. - (Kbh.), 1995.
Cand.pæd. speciale i musik ved Danmarks Lærerhøjskole.

Andreasen, Leif: Om helheden og individet - set igennem Karl Marx og Norbert Elias' teorier. - (Kbh.), 1993.
Speciale ved Historisk Institut, Københavns Universitet.

Arbejdsmiljø på Tuborg / Randi Jepsen ... (m.fl.). - (Lyngby), 1977.
Grundkursus i arbejdsmiljø, Danmarks tekniske Højskole.

Arnfast, Marie-Louise: Nicaragua : træk af historien bag en revolution. - (Århus), 1981.
Speciale ved Historisk Institut, Århus Universitet.

Bach, Helle: Socialdemokratiet og "det lille liv" : et studie i socialdemokratisk velfærdspolitik : 1930'erne til 60'erne. - (Kbh.), 1995. Speciale ved Institut for Statskundskab, Københavns Universitet.

Bendtsen, Lars: Den socialdemokratiske arbejderbevægelses arbejdsmarkedspensionspolitik fra 1985-1990 / Lars Bendtsen, Susanne Vendelbo Flydtkjær. - (Ålborg), 1990. Speciale i Samfundsfag ved Aalborg Universitetscenter.

Bjerregaard Pedersen, Stig: Højskole og arbejderungdom ved det 20. årh.s begyndelse. - (Roskilde), 1996.
Projektrapport ved 2. modul, Danmark i Nyere Tid ved Roskilde Universitetscenter.

Bonde, Mette Høstgaard: Et udviklende arbejde - også for ufaglærte kvinder? : en analyse af sammenhængen mellem udviklingen af en mere fleksibel produktion og de ufaglærte kvinders arbejde. - Kbh., 1994. Speciale ved Institut for Interkulturel Kommunikation og Ledelse, Handelshøjskolen i København.

Caraker, Emmett: Tilslutning og modstand til EF i perioden 1957-1993 : særlig med henblik på Dansk Industris og modstanderbeveggelses kampag-

ner op til folkeafstemningerne i 1992 og 1993 / Emmett Caraker, Adam Johansen. - Roskilde, 1995. Emmett Carakers speciale ved Institut for Historie og Samfundsforhold, Roskilde Universitetscenter. Adam Johansens speciale ved Institut for Statskundskab, Københavns Universitet.

Christiansen, Jens: »En timeløn til Mannerheim« : en anskueliggørelse af Socialdemokratiets agitation og propaganda i slutningen af 1930'erne / Jens Christiansen, Mikael Lassen. - (Roskilde), (1996).
2. modul projekt Historie ved Roskilde Universitetscenter.

Dalgaard, Niels: Den industrielle parlamentarisme : arbejdslivets demokratisering som teoretisk og politisk problem. - (Århus), 1992.
Stipendiatafhandling ved Institut for Statskundskab, Århus Universitet.

Fast Jensen, Susanne: Organiseringen af voksenundervisningsrummet: set i et kønsperspektiv. - (Århus), 1995.
Hovedopgave ved Cekvina, Århus

Universitet.

Flyger Poulsen, Else Margrethe: Modstandsbevægelsen set i kønsperspektiv / Else Margrethe Flyger Poulsen, Anne Birgitte Nielsen. - (Roskilde), 1987. Historiespeciale ved Roskilde Universitetscenter.

Gardner, Julia: Kosan Crisplant: en fabrik i forandring : en teoretisk og empirisk begrundet analyse af den informationsteknologiske udvikling i Århusvirksomheden Kosan Crisplant. - (Århus), 1991.

Speciale ved Historisk Institut, Århus Universitet.

Guldborg Kristensen, Mette: Materialebestanden på ABA, med særligt henblik på billedarkivet sammenholdt med Arbejdermuseets billedsamling. -(Kbh.), 1995.

3. semester praktikopgave ved Danmarks Biblioteksskole.

Garn Hansen, Sven: Juan Segundo Sanchez og den folkelige sandinistiske revolution.-(Kbh.), 1992. Speciale ved Historisk Institut, Københavns Universitet.

Hamann Hansen, Klaus Erik: Fra ler til sten og sten til brød! : et projekt om teglværksarbejdernes livsvilkår i Viborg amt 1880-1935, og en registrant over teglværkerne i amtet 1880-1935. - (Kbh.), 1994.

Projekt ved Historisk Institut, Københavns Universitet.

Hamann Hansen, Klaus Erik: Philipsstrejken : en komparativ analyse af Socialdemokratiets og DKPs faglige politik i 1950'erne med udgangspunkt i en strejke.-(Kbh.), 1995. Hjemmeopgave uden tidsfrist på Overbygningen - område V ved Historisk Institut, Københavns Universitet.

Helfert, Mathias von: Publizistik und Politik : die Kriegsnummern der "Jugend-Internationale". -Berlin, 1996. Magisterarbeit, Freie Universität.

Hovbakke Sørensen, Lars: Norden som ide og praksis : en analyse af den danske Foreningen Nordens rolle som politisk-ideologisk pressionsgruppe ca. 1940-1960.-(Århus), 1995. Speciale ved Historisk Institut, Århus Universitet.

Hitus Pedersen, Elisabeth: Læring i arbejdet - en mulighed for ufaglærte industriarbejdere?-(Kbh.), 1996. Speciale i Organisationsudviklingspsy-kologi ved Psykologisk Laboratorium, Københavns Universitet.

Højsteen, Signe: Dansk udlændingelovgivning med særligt henblik på perioden 1968-1986.-(Kbh.) 1992. Speciale ved Historisk Institut, Københavns Universitet.

Højte, Claus Sahl: Motiver, kultur og udviklingssyn i Grønlands nyordning 1945-60.-(Kbh.), 1995. Speciale ved Historisk Institut, Københavns Universitet.

Jessen, Mette-Astrid: Det danske socialdemokrati mellem Norden og Europa 1945-49. - (Århus), 1995. Opgave ved Historisk Institut, Århus Universitet.

Juul, Jeppe: SFU i 25 år : 1969-94. - (Roskilde), (1995).

Historieopgave, modul 2, Danmarkshistorie efter 1930 ved Roskilde Universitetscenter.

Karpantschof, Rene Elley: En bred historiografisk fremstilling af dansk arbejderhistorieforskning ca. 1970-1996 med særlig henblik på forholdet mellem forskningens politiske dimension og metodisk-teoretiske positioner. -(Kbh.), 1996.

Metodeintegreret område/overbygning ved Historisk Institut, Københavns Universitet.

Kjær Rasmussen, Henning: »Medborgerskabets standhaftighed (?)« : hvorfor obligatorisk tillægspension er en mindre del af det danske pensionssystem, og at man som supplement til folkepensionen primært har fået partsaf-talte arbejdsmarkedspensioner i stedet. - Aarhus, 1996.

Speciale ved Institut for Statskundskab, Århus Universitet.

Kold, Vibeke: En kønshistorie om elektronikarbejde : kønsarbejdsdeling og ligestilling på det ikke-faglærte industrielle arbejdsmarked 1945-1993 : belyst ved en analyse af elektronikvirksomheden Radiometer. - Kbh., 1995.

Ph.d.-afhandling ved Institut for Nordisk Filologi, Københavns Universitet.

Kreutzmann, Lars: Løndannelsens decentralisering : et speciale om overenskomstsystemets forhandlingsstrukturelle og -institutionelle udvikling 1979-1993.-(Roskilde), 1996. Speciale ved Institut for Samfundsøkonomi og Planlægning, Roskilde Universitetscenter,

Kristensen, Anne Mette: Den kommunale beskæftigelsesindsats for ikke-forsikrede ledige : en analyse af potentialer og begrænsninger i indsatsen fra 1991-93. -(Kbh.), 1994. Speciale ved Institut for Statskundskab, Københavns Universitet.

Laursen, Johnny: Det tyske Socialdemokrati, Preussen og Weimardemokratiets fald, 1930-33.-(Århus), 1991. Licentiaafhandling ved Århus Universitet.

Mellem ideologi og instrumentalisme : en undersøgelse af den kristelige fagbevægelses medlemmer / Niels Dahl Sørensen ... (m. fl.). -(Kbh.), 1994. Opgave ved Institut for Statskundskab, Københavns Universitet.

Mikkelsen, Tina: John Heartfields fotomontager : finlitterær kunst eller propaganda, som enhver kan forstå? -Kbh., 1996.

6. sem. aflønningsopgave i massekommunikation ved Københavns Universitet.

Mølholm Jensen, Ole: Arbejdskampe i Danmark : fra 1956 til 1978. - (Roskilde), 1987.

Speciale i Historie/Samfundsfag ved Roskilde Universitetscenter.

Nielsen, Jette: Rengøringsassistenternes helbred. - Kbh. : Arbejdsmiljøinstituttet, 1995.

Ph.d.-amandling ved det sundhedsvidenskabelige fakultet, Københavns Universitet.

Nordkvist, Stine Marie: SFs kulturpolitik : kampen om bevidstheden. -(Kbh.), 1996.

Hovedopgave ved Danmarks Biblioteksskole, København.

Nørregaard Hansen, Hanne: Landsforbundet for Kvinders Valgret 1907-15. -(Kbh.), 1992. Speciale ved Historisk Institut, Københavns Universitet.

Olsen, Ulf V.: Fortælling om vækst og behov : en diskussion af økonomisk vækst og behov med udgangspunkt [i] Karl Marx »Das Kapital«, John M. Keynes »The general theory of employment, interest and money« og F.A. Hayeks »The road to freedom«. -(Århus), 1995.

Speciale ved Institut for Idéhistorie, Århus Universitet.

Palm Larsen, Lone: En klasse, én kultur, én identitet: har 'arbejderklassen' en fælles praktik og selvforståelse? -(Kbh.), 1996.

Cand. phil. speciale i Europæisk Ethnologi ved Institut for Arkæologi og Ethnologi, Københavns Universitet.

Pedersen, Bjarne Frits: Septemberforliget 1899.-(Kbh.), 1995.

6. semester projekt-opgave ved Historisk Institut, Københavns Universitet.

Pedersen, Bjarne Frits: Syndikalismens opslåen i Danmark. -(Kbh.), 1995.

7. semesteropgave ved Det Humanistiske Fakultet, Historisk Institut, Københavns Universitet.

Petersen, Klaus: Fra legitimitet til legitimitetskrisen : velfærdsstatens udvikling i Danmark i perioden 1945-1973. -(Kbh.), 1995.

Besvarelse af Københavns Universitets prisopgave 1995, Samtidshistorie.

Rask Pedersen, Michael: Fra asken og ilden : partier og partidannelse i Ungarn 1985-1990.-(Kbh.), 1995. Speciale ved Institut for Statskundskab, Københavns Universitet.

Revisionismen i boligpolitikken / Birgitte Ellersgaard ... (m. fl.). -(Aalborg), 1977. 6.-7. semester-opgave i samf.adm. ved Aalborg Universitetscenter.

Rostgård, Marianne: Teknologiudvikling og kønsarbejdsdeling indenfor tekstilindustrien i Danmark ca. 1830-1915 : hvordan kvinders arbejde blev til kvindearbejde : arbejdere på Dessaus væveri, Odense 1892. -(Aalborg), 1991.

Ph.d.-afhandling ved Institut for Samfundsudvikling og Planlægning, Aalborg Universitetscenter.

Salskov-Iversen, Dorte: Det kollektive overenskomstsysttem i Storbritannien, et paradoks? : en analyse i lyset af det individualistiske etos. - (Kbh.), 1992. Licentiaafhandling ved Institut for Engelsk/SPRØK, Handelshøjskolen i København.

Schnitze Henriksen, Ole: Skrammellegepladsen.-(Kbh.), 1995. Speciale i Almen pæd. på Danmarks Lærerhøjskole.

Skovgaard Andersen, Per: Fagbevægelsen og teknologiudviklingen : en analyse af den teknologiske udvikling på de københavnske bryggerier siden 1948, og dennes konsekvenser for arbejdsiden med henblik på en forståelse af de mandlige bryggeriarbejders politik i perioden. - Kbh., 1985. Speciale ved Institut for Statskundskab, Århus Universitet.

Stahl, Inger L.: Den befriende ungdom - et projekt om de politiske ungdomsorganisationer og deres krav om indflydelse. - (Roskilde), (1995). Historieopgave modul 3 ved Roskilde Universitetscenter.

Scebe, Uffe: Om naturvidenskabelig forskning med relation til bryggeriindustrien, og forskning og udvikling inden for den danske bryggeriindustri. - (Roskilde), 1976.

Opgave ved Roskilde Universitetscenter.

Sørensen, Curt: Karl Marx og den historiske materialisme. - (Aarhus), 1991. Speciale ved Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet.

Thele, Hatla Helweg: Reformen i Kinas udenrigsøkonomiske system, 1979-1989.-(Kbh.), (1992). Ph.d.-afhandling ved Historisk Institut, Københavns Universitet.

Vniaume, Poul: Danmarks stilling i den atlantiske alliances politiske og militære strategi 1949-1954. - (Kbh.), 1986. Speciale ved Historisk Institut, Københavns Universitet.

Vores egen fabrik : ny vandfabrik på Tuborg : stressfabrikken / Dorte Hjerild ... (m. fl.). - (Roskilde), 1989. Opgave på Tek.sam, 2. dobbeltmodul ved Roskilde Universitetscenter.

Wiben Pedersen, Jens Peder: Komitéen af 4. maj 1933 : jødisk flygtningearbejde i Danmark 1933-1941 : en undersøgelse af Komitéens arbejde for jødiske flygtninge i Danmark 1933-1941 med særlig henblik på forholdet til de danske myndigheder. - [Kbh.], 1996. Speciale ved Historisk Institut, Københavns Universitet.

Wul Pedersen, Lene: De sudetertyske flygtninge i Danmark : en undersøgelse

af baggrunden og rammene for det sudetertyske eksil i Danmark 1938-1945 / Lene Wul Pedersen, Troels Rasmussen. - (Odense), 1994. Speciale ved Institut for Historie, Odense Universitet.

Dorte Ellesøe Hansen

Arkivafleveringer

Fagbevægelsen

B&W Refshaleøen, Fællesklubben: Referater fra bestyrelse, korrespondance, faglige sager

B&W Refshaleøen, Klub 6, Elektrikerne: Referater fra bestyrelsesmøder

Belysningsarbejdernes Fagforening, København: Forhandlingsprotokoller, medlemslister, korrespondancesager, overenskomster, udvalg

Chaufføremes Fagforening, København: Arkivalier

CO-Industri: Referater fra forretningsudvalg og centralledelse, faglige sager, overenskomster

Dansk Frisørforbund: Uddannelsesmateriale

Dansk Skotojsarbejderforbund: Forhandlingsprotokoller, statistik, regnskaber

Dansk Karetmager- og Karosseribyggerforbund: Medlemsliste

Dansk Kommunalarbejderforbund, Afd. 4, København: Forhandlingsprotokoller

Dansk Metalarbejderforbund: Arkivalier vedr. samarbejde med internationale organisationer

DISA, Klub 66A: Regnskaber

Fabrik- og Specialarbejdernes Forbund: Referater fra generalforsamlinger og bestyrelse, regnskaber, faglige sager

Fagforeningen for Hær og Flåde, København: Forhandlingsprotokoller

Kuskenes Fagforening, Odense: Forhandlingsprotokoller, medlemslister, regnskab

Landsorganisationen i Danmark: Journalsager, arbejdsretssager, udvalg

Lærersammenslutningen ved arbejdsmarkedsuddannelse: Referater fra bestyrelsesmøder, korrespondance

Murersvendenes Fagforening, København: Forhandlingsprotokoller, korrespondance, medlemslister, faglige sager, overenskomster

Papirindustriarbejdernes Forbund, Nørrebro: Forhandlingsprotokoller

Pædagogisk Medhjælperforbund: Referater fra kartelmøder

Støberi-, Special- og Maskinarbejdernes Fagforening, København: Forhandlingsprotokoller

Politiske partier og foreninger

Den socialdemokratiske Folketingsgruppe: Løbende afleveringer

DKP, Brønshøj: Forhandlingsprotokoller, korrespondance

DSU: Arkivalier

Socialdemokratiet: Løbende afleveringer

Socialdemokratiet i Tirsted-Skørtinge-Vejleby: Referater fra generalforsamlinger og bestyrelsesmøder

Socialdemokratiet i Højbjerg: Love, programmer, korrespondance

Socialdemokratiet i Hovedstaden: Referater fra bestyrelsesmøder, korrespondance, udvalg

Socialdemokratisk vælgerforening, 9. kreds: Arkivalier

Socialistisk Folkeparti: Referater fra hovedbestyrelse og forretningsudvalg

Socialistisk Ungdomsforbund: Scrapbog

Venstresocialisterne: Referater fra redaktionsmøder på VS-bulletin. Referater fra Enhedslistens dannelse

Andre organisationer

Aldrig mere krig: Referater fra hovedbestyrelsesmøder, korrespondance

Arbejdernes Kooperative Byggeforening: Regnskaber

Dansk Arbejderidrætsforbund: Udklipsbog, æresbeviser

DUI-Leg og Virke, København-Fredriksberg: Løbende aflevering

Personer

Erindringer indsamlet til Metal Fredrikshavns jubilæum

Gustav Petersen, HK: Udklipsbøger

Georg Poulsen, Dansk Metalarbejderforbund: Korrespondance, udvalg

Niels Qvist Hansen: Manuskripter, sange

Tak til følgende personer, der har afleveret forskellige arkivalier til arkivet:

- Astrid Andreassen
- Lui Beilin
- Karen Birthe Christensen
- Jørgen Fog Nielsen
- Arne Kling Burman
- Inge Lykkestrand
- Herbert Pundik

Anette Eklund Hansen

Billedafleveringer

Arbejdspladser

Bagere, fabriksarbejdere (Afleveret af Ove Dahl)

Bagere (Afleveret af Niels Qvist Hansen)

Bagere (Afleveret af NNF)

Snedkere (Arbejdere hos Snedkermester I. Carstensen)

Fabrikarbejdere (Afleveret af Villy Lagersted Olsen samt familie)

Fabrikarbejdere (Kjeld Hauerberg Olsen, Fabrik- og Industrigruppen, SiD)

Fabrikarbejdere (Afleveret af Fag-Press, fotografene Harry Nielsen/Mikael Hjuler)

Sukker- og Chokoladearbejdere (Afleveret af Søren Federspiel)

Sukker- og Chokoladearbejdere (Afleveret af NNF)

Boligforhold/Lejerbevægelsen

Lejerbo (Afleveret af Lejerbo)

Børneforsorg

Børnehaver (Afleveret af Karin Efsen Jensen)

Børnehaver, Tørvemosebørnehaven Bodal (Afleveret af Esther Pallesen)

Danmarks Kommunistiske Parti

DKP, 1920'erne (Afleveret af Erik Voss)

DKP Brønshøj (Aflevering fra DKP Brønshøj)

Fritidsbilleder

Kolonihavebillede (Afleveret af John Mølgaard)

Forbund

Billeder fra SiD (Afleveret af John Mølgaard)

Billeder fra Belysningsarbejdernes Fagforening (Afleveret af Belysningsarbejdernes Forbund)

Billeder fra Belysningsarbejdernes Fagforening, Bestyrelsen 1928 (Afleveret af Københavns Belysningsarbejdere)

Billeder fra Tømrerforbundet (Afleveret af Stadsarkivet, Kolding Kommune. Giver Anker Sørensen)

Billeder fra Karetmager- og Karosseri-bygger Forbundet (Afleveret af Leif Olsen)

Billeder fra B&W Fællesklub (Afleveret af B&W Fællesklub)

Billeder fra Dansk Metalarbejderforbunds kongres 1991 (Afleveret af Dansk Metalarbejderforbund)

Billeder fra Tjenerforbundet (Afleveret af Arbejdermuseet)

Kunst, teater

Dukketeatergruppen »Det røde bånd« (Ukendt afleverer)

Portrætter

Clara Zetkin (Ukendt afleverer)

Portrætter samt familie billeder af Forbundsformand J.C.E. Sørensen, Tømrerforbundet (Afleveret af Stadsarkivet, Kolding Kommune. Giver Anker Sørensen)

Portrætter samt familie billeder af C.V. Bramsnæs (Afleveret af Annelise Bramsnæs)

Helle Degn, møde med AIF-ANC (Afleveret af Socialdemokratiet)

Poul Nyrup Rasmussen (50 års fødselsdag) (Afleveret af Socialdemokratiet)

Hans Andersen, tidl. direktør Lejerbo (Afleveret af Lejerbo)

Karen Kræmer

OPLYSENDE BILLEDER

Op af en kasse med mange fine billeder, afleveret af AOF, dukker dette billede af en kvinde med sit barn. Men hvad viser det egentlig? Der følger ingen oplysninger med billederne, så et større detektivarbejde må starte.

Lige når man ser billedet, begynder man imidlertid at gætte på hvad situationen er: Arbejderske på Nordisk Kabel og Tråd ammer sit barn i en arbejdspause? Det er ét udsagn billedet giver. Kvindens tøj afslører imidlertid at billedet stammer fra 1960'erne, og en sådan scene passer ikke ind i 60'ernes Danmark.

De sædvanlige oplysningskilder var ikke til nogen hjælp, men efter en opringning hos fotografen kunne følgende billedtekst skrives:

Under en familiegåtur er det tid for barnet at blive amme t. En siddeplads blandt kabeltromler på pladsen udenfor Nordisk Kabel og Tråd byder sig. Fotografen, som er manden til kvinden og faderen til barnet, opfordrer sin kone til at tage plads på en af tromlerne hvorefter han foreviger situationen. Året er 1965, måske 1966. (ABA , fotograf Leif Grage)

Det er på en måde et arrangeret billede - og alligevel ikke. Det er imidlertid et eksempel på et flot genrebillede, men et billede der giver forvirrende signaler. Billedets udsagn må knyttes til en tekst for at det overhovedet kan anvendes.

Hvilken betydning har det at billedet er *arrangeret*. Ja, hvis billeder skal være med til at dokumentere begivenheder hvilket f. eks. pressefoto og typisk billeder fra krigsskuepladser rundt omkring i verden ofte gør - i fortid og nutid - er det vel ikke ligegyldigt om det taler sandt?

Det billede som kan placere sig som klassikeren i diskussionen om arrangerede billeder, er et af de billeder som den berømte fotograf Robert Capa tog under Den spanske Borgerkrig, nemlig det hvor soldaten er ramt af en kugle, men stadig står oprejst på et højdedrag. Her har fagfolk i årevis været uenige om hvorvidt billedet er et falsum, altså om det er arrangeret. Dør soldaten i det øjeblik fotografen trykker på knappen? Eller er billedet arrangeret? Vi må ønske for soldaten at vi der betragter billedet, ikke er vidne til netop *hans* død. Identiske scener forekom imidlertid dagligt i Den spanske Borgerkrig, så fotografen leverer på en måde et realistisk billede fra krigen til efterverdenen: en scene fra borgerkrigen som han selv og andre havde været øjenvidner til utallige gange.

Mere problematisk i denne sammenhæng er måske så endda billedet af kvinden med barnet blandt kabeltromlerne. Dette billede 'arrangerer' virkeligheden. Det manipulerer med, eller slører situationen, så længe vi ikke har oplysninger der kan åbne for den.

Og så er vi tilbage ved vores udgangspunkt: Kassen med de mange uidentificerede billeder. Tak til alle der afleverer billeder til ABA! Og findes der oplysninger til billederne, så gør os den tjeneste at føre dem på billederne.

Karen Kræmer

Medarbejdernes aktiviteter

Publikationer/artikler

Gerd Callesen

Arbejderhistorie i 25 år. - i: Arbetarhistoria. Meddelanden från Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek, nr. 79. s. 41-42

A Dán Szociáldemokrata Párt az 1990-es években. - i: A Nemzetközi Munkásmozgalom Történetéből. 1997. s. 114-17. (på tysk: Die Sozialdemokratische Partei Dänemarks in den 1990'ern. samme sted. s. 315-23)

Personer i arbejderbevægelsen - nationalt og internationalt. Hvor finder man dem? - i: ABAs årsskrift 1995. s. 24-28

Socialdemokratiets historie 1971-1996. - i: Udfordring og omstilling. Bidrag til Socialdemokratiets historie 1971-1996. s. 1-109

Artikler om international fagbevægelse i Den store danske encyklopædi, bd. 4-6

Anmeldelser i Arbejderhistorie og i Socialisten

Anette Eklund Hansen

Et liv indenfor tobakken. - i: AB A's årsskrift 1995. s. 38-40

En historie til fremtiden. Hvad siger du? Pjece udgivet af ABA og Socialdemokratiets ligestillingsudvalg i anledning af 8. marts

Henning Grelle

Varm sommer 1871. - i: Artikelpakke nr. 2/1996. Arbejderbevægelsens Faglige, Politiske Sekretariat, 1996. s. 14-16

Tid til forår og varme - tid til 1. maj. - i: Artikelpakke nr. 3/1996. Arbejderbevægelsens Faglige, Politiske Sekretariat, 1996. s. 18-19

Hotel for verdenskommunismen. - i: Nyt om Arbejdermuseet, 1996/2

Munch på Rjukan. - i: Nyt om Arbejdermuseet, 1996/2. s. 18-20

Da arbejderne fik et fædreland. - i: Socialdemokraten, jubilæumsnummer, juli 1996. s. 11

A-Pressens historie. Den samlede hi-

storie om den socialdemokratiske presses udvikling fra Socialistiske Blade til Det Fri Aktuelt: Verdens ældste lever endnu. - i: Det Fri Aktuelt's tillæg den 22. juli. s. 34-45

Jens Erik Kofoed

Anmeldelse i Arbejderhistorie, nr. 4, 1996

Karen Kraemer

Billedredaktion i:

AB As årsskrift 1995

Udfordring og omstilling. Bidrag til Socialdemokratiets historie 1971-1996

Om Kulturministeriets oprettelse - og lidt om det første år. Af Henning Rohde

Den røde tråd. 1871-1996. Af Erling Olsen

Torsten Lange

Anmeldelser i Arbejderhistorie

Hannah Linden

Tidsskrifter/årbøger 1995. - i: Arbejderhistorie, nr. 1, 1996. s. 92-96, nr. 2, 1996. s. 93-96, nr. 3, 1996. s. 93-96 og nr. 4, 1996. s. 147-50

Inge Marott Post

På fabrik i København. Glimt fra Fabrik- og Specialarbejdernes Forbund gennem 100 år. Udgivet af Fabrik- og Specialarbejdernes Forbund. 184 s.

Karin Sandvad

Fagbevægelsens kvinder. - i: Kulturkontakten nr. 1, 1996. s. 53-63

Kønsorganisering som strategi. - i: Humaniora nr. 2, 1996. s. 22-25

Socialdemokratiet og kulturen. - i: Udfordring og omstilling. Bidrag til Socialdemokratiets historie 1971-1996. s. 387-416

Arbejderbevægelsens kvindelige pionerer i database. - i: ABAs årsskrift 1995. s. 19-23

Fagforeningskvinder i partipolitik. - i: Arbejderhistorie, nr. 3, 1996. s. 53-63

Foredrag/undervisning/udstilling

Foredrag om erindringer for Fabrik- og Specialarbejdernes Forbund 15., 29. og 30. januar (Inge Marott Post)

De sociale forhold i Danmark mellem

verdenskrigene; Arbejderbevægelsen; Stauning. Folkeuniversitetskurset i Danmarks historie 25.-26. januar og 1.-2. februar (Gerd Callesen)

Socialdemokratiets historie i 125 år. Foredrag 7. marts for Socialdemokratiet i Fladså kommune (Henning Grelle)

Fagbevægelsens kvinder som socialdemokratiske politikere. Folkeuniversitetet 2. april (Karin Sandvad)

Foredrag om De røde faner. For Socialdemokratiet i Karlebo 11. april (Henning Grelle)

Arbejderbevægelsens historie i et kønsperspektiv. FIU's temadag 14. maj (Anette Eklund Hansen)

Foredrag om Socialdemokratiet og fremvisning af filmen »Drømmen om i morgen« med oplæg og debat på LO-Skolen 19. juni og 31. juli (Henning Grelle)

Arbejdsrettens historiske forudsætninger. HK/Industri Arbejdsretlig kursus 28. august (Gerd Callesen)

Foredrag om erindringer for Seniorklubben FO-DSB, København 29. september (Inge Marott Post)

Arbejderbevægelsens kvinder. Workshop på Socialdemokratisk kvindekonference 1996 på Roskilde Højskole 21. september (Anette Eklund Hansen)

De ældres vilkår frem til Socialreformen i 1933. Foredrag på debatmøde arrangeret af »De nye bedsteforældre«

på Arbejdermuseet 2. november (Anette Eklund Hansen)

Interview om erindringsindsamling til Radio Viktor Esbjerg 4. november (Inge Marott Post)

Stauning - den sidste landsfader. Mandagsaftener i Sengeløse. 11. november (Gerd Callesen)

Den socialdemokratiske presse i 125 år. Foredrag i Københavnske journalisters veteranklub, Arbejdermuseet 20. november (Henning Grelle)

Konferencer, seminarer og møder

CSA's årsmøde 14. marts. Et bæredygtigt arbejdsliv (Anette Eklund Hansen)

Danmarks Biblioteksskoles kursus i Internettet 27.-28. marts (Dorte Ellesøe Hansen)

Kulturministeriets Rådgivende Forskningsudvalgs forskningskonference 28. marts (Henning Grelle og Anette Eklund Hansen)

Seminar vedr. Dansk Biografisk Leksikon 11-13. april (Anette Eklund Hansen)

6. årskonference for kvinde- og kønsforskning i Danmark 19.-20. april (Anette Eklund Hansen)

De Nordiske Arbejderbevægelsesarkivers Billedkonference i Oslo 6.-7. maj (Karen Kræmer)

SFAH seminar: De lange linjer i arbejdsbevægelsens historie, 7.-8. juni (Gerd Callesen, Henning Grelle, Anette Eklund Hansen, Jens Kofoed Pedersen og Torsten Lange)

NVBF's sommerskole i Reykjavik: Accession i en forandret biblioteksverden, 10.-14. juni (Gitte Lunde Johansen)

IALHI Coordination Committee, møde i Amsterdam 29. juni og i Gent 30. november (Gerd Callesen)

5. nordiske kvindehistorikermøde 8.-12. august (Anette Eklund Hansen)

IALHI-årsmøde, Athen, 25.-28. september (Gerd Callesen og Henning Grelle)

Arbejde under forandring - forandring af arbejdet. 5. nordiske arbejdslivskonference 26.-29. september (Anette Eklund Hansen)

Nordisk konference om indsamling af erindringer i Norge, Sverige, Finland og Danmark, Arbetets Museum i Norrköping 29.-30. november (Inge Marott Post)

Redaktions-, konsulent-og foreningsarbejde, udvalg

ABAs årsskrift 1995 (Henning Grelle)

Medlem af LO's inspirationsgruppe til gennemførelse af CD-Rom-projekt (Henning Grelle)

Tilrettelæggelse af: Ella Jensen: Et liv indenfor tobakken. Beretninger fra det tyvende århundrede, skrift nr. 3 (Anette Eklund Hansen)

Medlem af redaktionen af: Udfordring og omstilling. Bidrag til Socialdemokratiets historie 1971 -1996 (Gerd Callesen og Henning Grelle)

Medlem af redaktionen af: Socialdemokratiets CD-Rom-projekt, og redaktionen af: LOs jubilæumshistorie (Henning Grelle)

Redaktion og tilrettelæggelse af: Vores liv. 19 personlige beretninger om liv og arbejde i industrisamfundet. Udgivet af CO-Industri (Inge Marott Post og Anette Eklund Hansen)

Medlem af redaktionen af: Arbejderhistorie. Tidsskrift for politik, kultur og historie (Gerd Callesen og Anette Eklund Hansen)

Korresponderende redaktør til: A Nemzetközi Munkásmozgalom Történetéből, Évkönyv, Budapest, til: Socialism & Democracy, New York og til: International Labor and Working-Class History, New York (Gerd Callesen)

Medlem af styringsgruppen for det internordiske projekt »Hitler-flygtninge i Norden« (Hans Uwe Petersen). Redaktionel medarbejder (Torsten Lange)

Research til: Udfordring og omstilling. Bidrag til Socialdemokratiets historie 1971 -1996 (Hannah Linden og Louise

Fluger Callesen) (Produktion: Kirsten Dahl)

Medlem af Wissenschaftlicher Beirat der Internationalen Marx-Engels-Stiftung (IMES), Amsterdam (Gerd Callesen)

Medlem af Coordination Committee i: International Association of Labour History Institutions (Gerd Callesen)

Medlem af Arbejdermuseets bestyrelse (Henning Grelle)

Medlem af SFAH's bestyrelse (Anette Eklund Hansen og Torsten Lange)

Medlem af Styringsgruppen for udarbejdelse af Dansk Kvindebiografisk Leksikon (Anette Eklund Hansen og Karin Sandvad)

Medlem af Kulturministeriets privatarxivudvalg, medlem af Arbejdsgruppen for planlægning af Nordisk arbejdslivskonference, medlem af Bestyrelsen for Center for studier i Arbejdsliv, medlem af Styringsgruppen for indsamling af arbejdererindringer (Anette Eklund Hansen)

Konsulent vedr. arbejderkvindernes historie hos Gekko Medieproduktioner (Anette Eklund Hansen)

Censor ved historie på universiteterne i Danmark (Anette Eklund Hansen)

